

ÖVERKLAGAT AVGÖRANDE

Östersunds tingsrätts, Mark- och miljödomstolen, deldom 2017-06-22 i mål nr M 1216-16, se bilaga A

PARTER

Klagande

1. RA
2. KA
3. ÅEA
4. Dödsboet efter SB
5. CE
6. G-BE
7. RE
8. HF
9. CG,
10. LH
11. PH
12. ALE
13. KN
14. MN
15. AN
16. PN
17. SN

Dok.Id 1442462

Postadress
Box 2290
103 17 Stockholm

Besöksadress
Birger Jarls Torg 16

Telefon
08-561 670 00
08-561 675 50
E-post: svea.avd6@dom.se
www.svea.se

Telefax
08-561 675 59

Expeditionstid
måndag – fredag
09:00–16:30

18. BR

19. AR

20. DS

21. OT

22. KW

Ombud för 1–6, 8, 10–11 samt 13–21: CG och KW

Motpart

NCC Industry AB

Ombud: ALA

SAKEN

Ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet och vattenverksamhet i form av bortledning av grundvatten på fastigheterna A m.fl. i Östersunds kommun

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSLUT

Mark- och miljööverdomstolen ändrar mark- och miljödomstolens dom endast på följande sätt.

- a) Tiden inom vilken anspråk med anledning av oförutsedd skada kan framställas bestäms till 20 år från arbetstidens utgång.
- b) Villkor 7 ska ha följande lydelse:

Sprängningar får inte utföras som medför att dels den sprängningsinducerade vibrationshastigheten, uttryckt som toppvärde i vertikalled mätt i sockel i närmaste bostäder, överstiger begränsningsvärdet 4 mm/s, dels luftstöt våg vid närmaste bostäder överstiger begränsningsvärdet 120 Pa, uttryckt som frifältsvärde.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom mätning enligt svensk standard vid sprängning, för närvarande SS 460 48 66 för vibrationer samt SS 02 52 10 för luftstöt våg, i den omfattning som fastställs i kontrollprogrammet samt på tillsynsmyndighetens begäran.

YRKANDEN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

RE och **ALE** samt **RA, KA, ÅEA, dödsboet efter SB, CE, G-BE, HF, CG, LH, PH, KN, MN, AN, PN, SN, BR, AR, DS, OT** och **Kent Wretholm** (fortsättningsvis **RA m.fl.**) har yrkat att Mark- och miljööverdomstolen ska upphäva mark- och miljödomstolens dom och avslå ansökan eller, i andra hand, begränsa tillståndet för brytning. För det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att tillstånd till den sökta verksamheten kan ges har de yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras på så sätt att

- tiden inom vilken anspråk för oförutsedd skada kan framställas ska bestämmas till 25 år från arbetstidens utgång, och
- NCC Industry AB som villkor för tillståndets giltighet ska förpliktas att ställa ekonomisk säkerhet till berörda fastighetsägare med 2 400 000 kr.

RA m.fl. har vidare, för det fall Mark- och miljööverdomstolen skulle finna att tillstånd till den sökta verksamheten kan ges, yrkat att mark- och miljödomstolens dom ska ändras på så sätt att

- villkoren för vibrationer och luftstöt vågor (villkor 7 i mark- och miljödomstolens dom) ska utformas så att inga avvikelser över angivna begränsningsvärden accepteras,
- villkoret om utökad arbetstid (villkor 6 i mark- och miljödomstolens dom) ska utformas så att boende i närområdet får information om planerad utökad arbetstid senast sju dagar i förväg, och
- det ska framgå av tillståndet att NCC Industry AB inte får bedriva verksamhet som innebär återvinning av asfalt eller tvättning av sandningsgrus.

NCC Industry AB har motsatt sig att mark- och miljödomstolens dom ändras.

UTVECKLING AV TALAN I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

ALE och **RE** har anfört i huvudsak följande.

Påverkan på yt- och grundvatten

Utredningen avseende påverkan på yt- och grundvatten som mark- och miljödomstolen grundat sin bedömning på är otillräcklig och otillförlitlig. En fördjupning av täktbotten med ytterligare 20 meter kommer medföra att täktbotten ligger under nivån för flera närliggande brunnar vilket riskerar dricksvattenförsörjningen. Bolaget har inte gjort sannolikt att sådan skada kan förhindras. Bolaget har inte tagit någon hänsyn till deras energibrunn som borrades efter grundvattenundersökningarna. Vare sig bolaget eller mark- och miljödomstolen har uppmärksammat att den aktuella täkten enligt gällande översiktsplan ligger inom ett så kallat VA-riskområde.

Ekonomisk säkerhet till fastighetsägare

Det är inte godtagbart att närboende fastighetsägare, i händelse av skada, ska behöva stå med stora utgifter till dess att en eventuell skadeståndstvist avgjorts av domstol.

RA m.fl. har anfört i huvudsak följande.

Påverkan på grundvatten

Utredningen avseende verksamhetens påverkan på närliggande dricksvattenbrunnar är bristfällig. Bolaget har inte gjort någon djupmätning av brunnarna. Baserat på tidigare uppgifter från bolaget kommer täktbotten att ligga fem meter djupare än botten för närliggande brunnar. Vid den brunnsinventering och provtagning som utfördes under 2017 framkom att en närliggande fastighet hade otjänligt vatten på grund av förhöjda värden för Escherichia Coli (E. coli). Vid kontroll av fastighetens egen avloppsanläggning har sprängningar i täkten angetts som en möjlig orsak till det otjänliga vattnet. Sprickbildning i berggrunden efter sprängningar kan ha orsakat läckage från t.ex. högre liggande fastigheters avloppsbrunnar.

Vare sig bolaget eller mark- och miljödomstolen har uppmärksammat att den aktuella täkten enligt gällande översiktsplan ligger inom ett så kallat VA-riskområde.

Ekonomisk säkerhet till fastighetsägare

Bolaget ska ställa ekonomisk säkerhet till de närboende i syfte att ge dem ekonomisk trygghet vid händelse av oförutsedd skada. Att behöva gå till domstol för att få till stånd en rättslig prövning av anspråken är för de flesta enskilda ett oöverstigligt hinder rent ekonomiskt.

Transporter och buller

Verksamheten kommer att ge upphov till fler transporter än vad som framkommit i utredningen. I bolagets ansökan och tillhörande handlingar förekommer det olika uppgifter om antalet transporter till och från täkten. Mark- och miljödomstolens dom bygger på felaktiga uppgifter i denna del.

Behovet av utökat uttag

Det ifrågasätts om den utökade brytningen innebär någon större ekonomisk vinning för bolaget. Det tidigare tillståndet om 1 300 000 ton har inte utnyttjats till mer än hälften på 15 år. Med en brytning av kvarvarande mängd berg enligt det gamla tillståndet och med uttagsmängden enligt nu aktuell ansökan måste den ansökta mängden berg vara felaktig. Fördjupningen av täkten kommer att bli 38 meter i en stor del av täktområdet och inte 20 meter som bolaget angett i ansökan.

Villkor för vibrationer och luftstöt vågor (villkor 7)

Om inte villkoren för vibrationer och luftstöt vågor görs bindande och straffsanktioneras kommer de närboende att sakna möjlighet att påvisa eventuella skador på sina fastigheter. Det saknas skäl att frånga miljöprövningsdelegationens standardvillkor om begränsningsvärde motsvarande 4 mm/s för vibrationer och 120 Pa för luftstöt våg vid bostäder.

Utökade arbetstider (villkor 5)

Bolaget har som skäl för utökad verksamhet anfört att mindre störande verksamhet, t.ex. sortering, lastning och lossning kan utföras utanför gällande arbetstid eftersom in- och utfartsvägen till verksamheten är väl skyddad mot bebyggelsen. Detta påstående stämmer inte. Flera fastigheter är belägna utan skydd av täktens väggar och har en fri exponering mot transportvägen. Det är skäligt att de närboende informeras minst sju

dagarna innan arbetet påbörjas i de fall tillsynsmyndigheten ger bolaget rätt att utöka arbetstiden.

Åtagande gällande återtransporter av asfalt och sandningsgrus

I samrådsinformationen fanns uppgifter om återvinning av asfalt och uppsopat sandningsgrus i tåkten. Uppsopat sandningsgrus är klassat som miljöfarligt och riskerar att vid utlakning förorena grund- och ytvatten i omgivningen. Uppsopat sandningsgrus ska därför inte få återtransporteras till tåkten för att användas som fyllnadsmassor eller liknande.

Målets handläggning vid mark- och miljödomstolen

Mark- och miljödomstolens handläggning av målet har uppvisat stora brister. Ett av bolagets yttranden har inte kommit sakägarna tillhanda förrän vid huvudförhandlingen. Vidare har varken Länsstyrelsen i Jämtlands län eller Östersunds kommun fått någon kallelse till huvudförhandlingen.

NCC Industry AB har anfört i huvudsak följande.

Påverkan på grundvatten

Benämningen VA-riskområde är inget vedertaget begrepp. Det används i kommunens översiktsplan för områden där det anses föreligga en ökad risk för förorening av dricksvattentäkter på grund av att det inte finns någon ordnad avledning av avloppsvatten. Anledningen till att området Rannåsen pekats ut som riskområde är områdets lokalisering i sluttande terräng. Området har avloppsinfiltrationsanläggningar och vattentäkter såväl uppströms som nedströms varandra, vilket i sig utgör en riskfaktor. När det gäller risken för påverkan genom utsläpp kan bergtäkter inte jämföras med avloppsanläggningar, eftersom utsläppen av näringsämnen är mycket begränsade och består endast av kväve. Som framgår av den hydrogeologiska rapporten är tåktens bidrag till recipientens kvävetransport lägre än en procent under ett normalår. Den höga skyddsnivån som bör gälla inom området tillgodoses vidare genom villkor och andra åtaganden i tillståndet och inte minst genom det framtagna kontrollprogrammet.

En grundvattenbrunns djup i förhållande till täktbotten har ingen betydelse för hur brunnen påverkas av grundvattenbortledningen. En brunn kan vara djupare än täktbotten men ändå påverkas av en grundvattenavsänkning medan en grundare brunn inte påverkas alls. Påverkans omfattning beror på flera olika faktorer som grundvattennivåer, i vilket grundvattenmagasin brunnen ligger, avståndet mellan brunnen och tåkten, bergets sprickighet, grundvattenbildningen samt om det är fråga om en borrhål eller grävd brunn. I området har det inte kunnat visas på en tydlig hydraulisk kontakt mellan jord och berg. Jordlagren (och därmed jordbrunnarna) får sannolikt sitt grundvatten från direkt nederbörd samt ytavrinning från högre belägna partier. En avsänkning i berg påverkar därmed inte nämnvärt dessa förhållanden.

Det ligger i sakens natur att det inte har varit möjligt att undersöka brunnar som tillkommit efter ansökan. Med hänsyn till det underlag som finns från genomförd brunnsinventering har detta heller inte bedömts vara nödvändigt.

Brunnsinventeringen har legat till grund för ett förhållandevis omfattande kontrollprogram, vilket har kommunicerats med tillsynsmyndigheten men ännu inte fastställts. Inom ramen för programmet har bl.a. nya observationspunkter i berg borrhålats mellan Rannåsens by och tåkten. Grundvattennivåerna vid observationspunkterna har loggats genom kontinuerlig mätning. Eftersom dessa punkter ligger närmre tåkten än de enskilda brunnarna ger de en god indikation om påverkansområdets utbredning. Om det kan visas sjunkande trender eller betydlig avsänkning i något grundvattenrör som kan äventyra brunnarnas kapacitet ska detta analyseras och åtgärder eventuellt vidtas. Om förändringen beror på täktverksamheten kommer åtgärder att vidtas i samråd med fastighetsägaren, i första hand i form av minskad pumpning i tåkten samt kompensationsinfiltration.

I samband med de kontroller som genomfördes inför framtagandet av ett nytt kontrollprogram har bolaget uppmätt förhöjda bakteriehalter i den enskilda brunnen på fastigheten B. Bolaget har efter mätningen kommunicerat med fastighetsägaren och låtit en konsultfirma närmre granska frågan om den förhöjda bakteriehalten samt eventuell koppling till täktverksamheten. Slutsatsen av undersökningen är att en koppling mellan förhöjda bakteriehalter i den enskilda brunnen och bolagets täktverksamhet

är osannolik. Historiskt har det inte förekommit någon indikation om påverkan från täktverksamheten på enskilda anläggningar. Det finns därför inte skäl att utföra ytterligare besiktningar.

Ekonomisk säkerhet till fastighetsägare

Det är inte brukligt att ställa säkerhet till förmån för fastighetsägare. Det finns ingen anledning att i nu aktuellt fall befara någon risk för skada som skulle föranleda ett särskilt långtgående ansvar.

Transporter och buller

Antalet transporter har angetts såväl för ett normalår (totalt 70 transportrörelser per arbetsdag) som för den maximala produktionsvolymen (112 transporter per arbetsdag). Ökningen från bullerutredningens antagande om 70 transportrörelser till 112 transportrörelser innebär endast en marginell höjning av ekvivalentnivån, eftersom lastbilarna håller låg hastighet i täktområdet. Transportvägen är vidare väl lokaliserad i förhållande till bebyggelsen och bolaget klarar fortfarande att innehålla för tillståndet föreskrivna ljudnivåer.

Behovet av utökat uttag

Det saknas grund för klagandenas påståenden om att det återstår betydande mängder material i täkten som kan tas i anspråk inom ramen för nuvarande tillstånd. År 2016 var kvarvarande obruten mängd 578 ton. Det stämmer inte att brytning enligt nuvarande tillstånd kommer att ske med en fördjupning om 38 meter i stora delar av brytningsområdet. Nuvarande tillstånd avser en brytning om ytterligare drygt 20 meter från täktens djupaste del.

Villkor för vibrationer och luftstöt vågor (villkor 7)

Villkoret för vibrationer är avsett att vara bindande men det har fått en utformning som innebär att enskilda överskridanden inte straffsanktioneras. Det beror på att det inte är möjligt att med fullständig säkerhet kontrollera att villkoret innehålls. Liknande villkorskonstruktioner har godtagits i andra sammanhang.

Utökade arbetstider (villkor 6)

Som bolaget har angett i ansökan är det angeläget att ha möjlighet att bedriva krossningsverksamhet utanför ordinarie arbetstider vid vissa speciella tillfällen. Krossningsverksamheten sker på täktbotten, vilket innebär att bullerdämpningen är god i förhållande till omkringliggande bostäder. Tillsynsmyndigheten styr omfattningen av de utökade arbetstiderna och får därmed möjlighet att kontrollera att störningarna inte blir oacceptabla för de närboende.

Åtagande gällande återtransporter av asfalt och sandningsgrus

Det är riktigt att återvinning av asfalt inte ingår i tillståndet samt att tvättning av sandningsgrus inte kommer att ske i tåkten.

Målets handläggning vid mark- och miljödomstolen

Länsstyrelsen i Jämtlands län och Östersunds kommun kallades till huvudförhandlingen i mark- och miljödomstolen genom kungörelse. De brister i handläggningen som klagandena har påtalat har inte påverkat underlaget för mark- och miljödomstolens bedömning eller utgången i målet.

REMISSYTTRANDE I MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLEN

Sveriges geologiska undersökning (SGU) har i ett remissyttrande anfört i huvudsak följande. Modelleringen av grundvattennivåer i berggrund likt den vid Rannåsen är komplicerad, eftersom vattenförande sprickzoner av olika dignitet kan finnas i princip i samtliga riktningar. Ytberggrunden består av en blandning av centimeter- till meter-tjocka lager av mycket hård och välcementerad kvartsit samt mycket sprickrik skiffer som mellanlagrar kvartsiten. Den underliggande berggrunden består av siltsten och sprickbenägen skiffer. De båda bergsartsleden är omvandlade, hoppresade, veckade och skjuvade. I flera områden är lagren i dag helt tvärställda. Resultatet blir en berggrund med en mycket heterogen uppbyggnad, ett svårtolkat sprickmönster och olika hydrogeologiska förutsättningar gällande t.ex. grundvattenbildning och transport inom korta avstånd. Osäkerheten är alltså relativt stor i området. Trots den komplexa geologin är det SGU:s bedömning att frågan om verksamhetens påverkan på framtida

grundvattennivåer kan anses vara utredd till en tillräcklig nivå med hänsyn till ändamålet ställt i relation till kostnaden och nyttan av ytterligare undersökningar.

MARK- OCH MILJÖÖVERDOMSTOLENS DOMSKÄL

Påverkan på grundvatten m.m.

Mark- och miljööverdomstolen delar SGU:s bedömning att de hydrogeologiska utredningar som ligger till grund för bolagets ansökan är tillräckligt tillförlitliga vad avser bergtäktens påverkan på grundvattenförhållandena i närområdet. Utredningarna visar att grundvattenavsänkningen i influensområdet inte befaras medföra risk för störningar i närliggande brunnar. Det saknas därmed skäl att avslå bolagets tillståndsansökan eller annars begränsa tillståndet med hänsyn till vad klagandena har anfört om eventuell påverkan på grundvattenförhållandena.

Klagandena har begärt att tiden för framställande av anspråk med anledning av oförutsedd skada ska fastställas till 25 år efter arbetstidens utgång. Enligt den överklagade domen får anspråk framställas upp till 10 år efter arbetstidens utgång. Arbetstiden har fastställts till 10 år och bolagets tillstånd avseende brytningen gäller i 20 år. Utredningen visar att risken för påverkan på närliggande brunnar är som störst i slutet av tillståndsperioden, när brytningen och därmed grundvattenbortledningen nått sitt maxdjup. Enligt bolaget kommer detta att ske först flera år framåt i tiden. Med hänsyn till detta samt till vad som framkommit om svårigheterna att i detta fall bedöma bergtäktens påverkan på grundvattenförhållandena, finns det skäl att förlänga tiden inom vilken eventuella skadelidande får framställa anspråk med anledning av oförutsedd skada. Enligt 24 kap. 13 § tredje stycket miljöbalken får tiden för framställande av anspråk fastställas till högst 20 år från arbetstidens utgång. Med beaktande av tillståndets giltighetstid finner Mark- och miljööverdomstolen det lämpligt att i detta fall fastställa tiden till 20 år från arbetstidens utgång.

Transporter och buller

Mark- och miljööverdomstolen delar mark- och miljödomstolens bedömning avseende tillförlitligheten av bolagets bullerutredning och ser inte skäl att ifrågasätta bolagets slutsatser vad avser bullerpåverkan från transporter. Av utredningen framgår att verk-

samheten kan innehålla de begränsningsvärden som fastställts i domen. Ljudet från tåktverksamheten bedöms inte medföra bullerstörningar utöver vad som rimligen får tålas av de omkringboende. Det saknas därmed skäl att ändra mark- och miljödomstolens dom i denna del. Det som klagandena har anfört om oklarheter kring antalet transporter till och från tåkten föranleder inte någon annan bedömning.

Villkor för vibrationer och luftstöt vågor (villkor 7)

RA m.fl. har yrkat att villkoret avseende vibrationer och luftstöt vågor ska utformas så att inga avvikelser över angivna begränsningsvärden accepteras.

Mark- och miljööverdomstolen har i ett flertal avgöranden slagit fast att användningen av s.k. riktvärden ska utmönstras i villkor som innehåller begränsningsvärden (se bl.a. rättsfallet MÖD 2009:2). Utformningen av villkor och formuleringen av begränsningsvärden måste dock göras med beaktande av miljöbalkens hänsynsregler och utifrån vad som bedöms lämpligt i varje enskilt fall. I ett antal mål har Mark- och miljööverdomstolen därför godtagit villkor som syftar till att ge verksamhetsutövaren visst handlingsutrymme innan de blir straffsanktionerade (se MÖD 2012:10 och 2012:21).

I villkor 7 i den överklagade domen har värdena för vibrationer och luftstöt ar benämnts begränsningsvärden. Genom tillägget i tredje stycket har dock villkoret avseende vibrationshastigheten mildrats på så sätt att enskilda överträdelser av angivet värde inte straffsanktioneras. I stället föreskrivs att bolaget vid sådana överträdelser ska informera tillsynsmyndigheten och vidta vissa åtgärder. I praktiken har villkoret avseende vibrationshastighet därmed formulerats som ett riktvärde.

Mot bakgrund av vad som framhållits ovan om utmönstringen av riktvärden finns det skäl att ändra villkor 7 på så sätt att också värdet för högsta vibrationshastighet formuleras som ett begränsningsvärde. Av utredningen i målet framgår att bolaget vid tidigare sprängningar har innehållit värdet 4 mm/s med god marginal. Ingenting har framkommit som tyder på att värdet inte kommer att kunna innehållas vid framtida sprängningar. Det saknas därför skäl att medge bolaget handlingsutrymme genom att godta att angivet begränsningsvärde endast behöver innehållas vid en viss andel av sprängningstillfällena.

Sammanfattande bedömning

Mark- och miljööverdomstolens ställningstaganden innebär att den överklagade domen ska ändras bara i fråga om tiden för framställande av anspråk för oförutsedd skada och utformningen av villkor 7 avseende begränsningsvärdet för vibrationshastighet. Vad parterna anfört i övrigt föranleder inte mark- och miljööverdomstolen att göra någon annan bedömning än den som mark- och miljödomstolen har gjort.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga B

Överklagande senast 2019-01-17

I avgörandet har deltagit hovrättsråden Karin Wistrand och Ingrid Åhman, referent, tekniska rådet Dag Ygland samt hovrättsrådet Ralf Järtelius.

Föredragande har varit Anna Hämberg Barron.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen
Rotel 14

Mål nr: M 1216-16

Rättelse/komplettering

Deldom, 2017-06-22

Rättelse, 2017-06-26

Beslut av: rådmannen Lars Nyberg

Domstolens deldom 2017-06-22 rättas enligt 17 kap 15 § rättegångsbalken på det sättet att

på sida 2 under d) ändras texten till: årligen hantera och återvinna högst 20 000 m³ rena schaktmassor, 10 000 ton entreprenadberg, 3 000 ton betong och 1 500 ton tegel, samt

på sida 2 under e) ändras texten till: årligen föra in högst 50 000 m³ rena schaktmassor för tillfällig lagring samt använda dessa för anläggningsändamål inklusive efterbehandling inom verksamhetsområdet.

på sida 25 andra stycket ändras texten till: CG och KW, ALE och RE, K och MN, K och ÅA, SN, BR, G-BE, OT, BP, RA, DS och PN, SB
(Närboende)

yrkar att ansökan ska avslås och att verksamheten vid bergtäkten i Rannåsen ska upphöra och att återställning efter avslutad brytning ska påbörjas.

ÖSTERSUNDS TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DELDOM
2017-06-22
meddelad i
Östersund

Mål nr M 1216-16

SÖKANDE
NCC Industry AB

Ombud: ALA

SAKEN

Ansökan om tillstånd till fortsatt och utökad täktverksamhet och vattenverksamhet i form av bortledning av grundvatten, A m.fl. i Östersunds kommun.

Anläggnings-ID: 50665
Avrinningsområde: 40 (Indalsälven)
Koordinater (SWEREF 99 TM): N 7007676 / E 484870

DOMSLUT

Mark- och miljödomstolen, som godkänner den i målet redovisade miljökonsekvensbeskrivningen, lämnar NCC Industry Aktiebolag tillstånd enligt miljöbalken att bedriva fortsatt och utökad täktverksamhet, sortering och krossning av berg, införsel och återvinning av rena massor samt att leda bort grundvatten på fastigheterna C, D, A, F, G och H och I, i Rannåsen, Östersunds kommun, inom det verksamhetsområde som framgår av **bilaga 1**.

Dok.Id 270333

Postadress	Besöksadress	Telefon	Telefax	Expeditionstid
Box 708 831 28 Östersund	Storgatan 6	063-15 06 00 E-post: mmd.ostersund@dom.se www.ostersundstingsratt.domstol.se	063-15 06 90	måndag – fredag 08:00-16:00

Tillståndet omfattar följande.

- a) Brytning av totalt 3 000 000 ton bergmaterial, dock maximalt 300 000 ton per år,
- b) sortering och krossning av bergmaterial,
- c) bortledning av inläckande grundvatten samt utförande och bibehållande av erforderliga anläggningar för detta,
- d) hantering och återvinning av högst 20 000 m³ rena schaktmassor, 10 000 ton entreprenadberg, 3 000 ton betong och 1500 ton tegel per år, samt
- e) införsel av högst 50 000 m³ rena schaktmassor för tillfällig lagring samt användning av dessa för anläggningsändamål inklusive efterbehandling inom verksamhetsområdet.

Igångsättning

Verksamheten enligt detta tillstånd ska ha satts igång senast två år efter det att domen har vunnit laga kraft i tillståndsdelen. Bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten när tillståndet tagits i anspråk.

Tillståndets giltighet

Mark- och miljödomstolen bestämmer tillståndstiden för den miljöfarliga verksamheten till 20 år från dagen får lagakraftvunnet tillstånd.

Arbetstid

Arbetstiden för ansökta arbeten för vattenverksamhet bestäms till 10 år från den tidpunkt då tillståndet vunnit laga kraft.

Oförutsedd skada

Tiden inom vilken anspråk med anledning av oförutsedd skada kan framställas bestäms till 10 år från arbetstidens utgång.

Verkställighetsförordnande

Detta tillstånd får tas i anspråk när mark- och miljödomstolen godkänt säkerheten (villkor 1) även om domen inte vunnit laga kraft.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften till samma belopp som tidigare bestämts, d.v.s. 4 000 kr. Avgiften är betald.

Villkor

Följande villkor ska gälla för verksamheten.

1. Bolaget ska för tillståndets giltighet ställa en ekonomisk säkerhet till ett belopp om 1 200 000 kronor. Säkerheten ska ges in till Länsstyrelsen Jämtlands län. Säkerhetsbeloppet ska årligen indexberäknas efter konsumentprisindex, där året för denna dom utgör bas.
2. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har åtagit sig i målet såvitt avser frågor som är av betydelse för att begränsa påverkan på människors hälsa eller miljön.
3. På avsnitt med olycksfallsrisker ska stängsel sättas upp eller allmänheten på annat sätt tydligt uppmärksammas om riskerna att beträda området.
4. Brytning får som djupast ske ned till nivån + 347 m ö h (RH 2000). Innan verksamheten påbörjas ska gränsen för verksamhets- och brytningsområdet markeras i terrängen på väl synligt sätt. Markeringarna ska bibehållas under hela tillståndstiden.
5. Buller från verksamheten inklusive transporter inom verksamhetsområdet ska begränsas och får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än nedanstående värden.

50 dB(A) vardagar måndag - fredag kl. 06.00 - 18.00

45 dB(A) lör-, sön- och helgdag kl. 06.00 - 18.00

45 dB(A) kvällstid kl. 18.00 - 22.00

40 dB(A) nattetid kl. 22.00 - 06.00

Nattetid ska dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till högst 55 dB(A).

De angivna ekvivalentnivåerna ska kontrolleras så snart det skett en förändring i verksamheten som kan medföra att värdena riskerar att överskridas. Kontroll ska ske antingen genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar vid berörda bostäder. Ekvivalentvärden ska beräknas för de tider då verksamheten pågår.

Uppföljning av ljudnivåer ska framgå av kontrollprogrammet där mätmetoder, mätfrekvens, mätpunkter och utvärderingsmetoder ska anges.

6. Verksamheten får bedrivas helgfria vardagar, måndag till fredag kl. 06.00-18.00. Tillsynsmyndigheten får vid behov medge utökade arbetstider.
7. Sprängningar får inte utföras som medför att dels den sprängnings-inducerade vibrationshastigheten, uttryckt som toppvärde i vertikalled mätt i sockel i närmaste bostäder, överstiger begränsningsvärdet 4 mm/s, dels luftstöt våg vid närmaste bostäder överstiger begränsningsvärdet 120 Pa, uttryckt som frifältsvärde.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom mätning enligt svensk standard vid sprängning, för närvarande SS 460 48 66 för vibrationer samt SS 02 52 10 för luftstöt våg, i den omfattning som fastställs i kontrollprogrammet samt på tillsynsmyndighetens begäran.

Om vibrationshastigheten vid sprängning överstiger 4 mm/s ska bolaget inom tre veckor underrätta tillsynsmyndigheten samt redovisa vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som bolaget kommer att vidta för att överskridandet inte ska upprepas. När tillsynsmyndigheten godkänt dessa åtgärder ska villkoret ändå anses uppfyllt.

8. Åtgärder ska vidtas för att minimera spridning av damm från verksamhetsområdet och verksamhetens samtliga moment.
9. Avledande av vatten ska ske genom sedimentationsanläggning, försedd med oljeavskiljande anordning, innan vattnet leds vidare. Sedimentationsanläggningen ska vara ändamålsenligt utförd och rätt dimensionerad.
10. Kemikalier, petroleumprodukter och farligt avfall ska vara märkta samt förvaras i täta behållare eller täta invallningar som skyddas mot nederbörd och som rymmer hela volymen av det största kärlet samt 10 procent av lagrad volym. Förvaring och hantering ska ske så att mark-, yt- och grundvatten inte förorenas. Eventuellt spill ska samlas upp och tas om hand. Absorptionsmedel ska finnas tillgängligt för att användas vid eventuellt spill av oljor eller kemikalier. Använt absorptionsmedel ska hanteras som farligt avfall.
11. Tankning av fordon får endast ske på yta som är särskilt iordningsställd för att förhindra spridning av oljespill.
12. Uttag av berg ska ske med en successiv efterbehandling i samråd med tillsynsmyndigheten och i den mån det är möjligt allteftersom brytningen fortskrider. Senast tre år innan slutbrytning ska verksamhetsutövaren inge en slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten. Efterbehandlingen ska vara färdigställd senast två år efter tillståndstidens utgång.

13. Bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndet tas i anspråk.

Förslag på kontrollprogram för verksamheten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att tillståndet har tagits i anspråk.

Delegation

Mark- och miljödomstolen delegerar, med stöd av 22 kap. 25 § miljöbalken följande frågor till tillsynsmyndigheten;

- a) villkor avseende föroreningsinnehållet i utgående vatten från sedimentationsdammen,
 - b) utformningen av efterbehandlingen av verksamhetsområdet,
 - c) medgivande av utökade arbetstider enligt villor 6.
 - d) att vid behov föreskriva närmare villkor angående hantering, återvinning och lagring av rena schaktmassor,
 - e) att vid behov föreskriva närmare villkor angående utformning och placering av bullervall
-

Innehåll

SAKEN.....	1
DOMSLUT.....	1
BAKGRUND	8
ANSÖKAN - YRKANDEN.....	8
Prövningens omfattning	12
Lokalisering.....	14
Planerad verksamhet.....	15
Frågor gällande vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken.....	15
Beskrivning av ansökt vattenverksamhet	15
<i>Rådighet</i>	15
<i>Anläggningskostnader och fastställande av avgift för prövning</i>	15
<i>Påverkade fastigheter</i>	16
<i>Inverkan på motstående intressen av vattenverksamheten</i>	16
Samråd.....	16
Teknisk beskrivning	17
Miljökonsekvenser	18
De allmänna hänsynsreglerna.....	19
INKOMNA YTTRANDEN	21
Länsstyrelsen Jämtlands län	21
Miljö- och samhällsnämnden, Östersunds kommun (Nämnden)	23
CG och KW, ALE och RE, K och MN, K och ÅA, SN, BR, G-BE, OT, BP, R	
A, DS och PN (Närboende)	25
HF och DS	31
BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDEN	33
DOMSKÄL	40

BAKGRUND

Täktverksamhet har bedrivits på nuvarande plats sedan lång tid, enligt uppgift sedan 1920-talet. NCC Industry AB (Bolaget) bedriver täktverksamhet på nuvarande plats. Nu gällande tillstånd enligt miljöbalken erhöles från Länsstyrelsen i Jämtlands län 2002-05-13 och gäller för uttag av 1,3 miljoner ton bergmaterial t o m 2016-12-31. Rannåsens bergtäkt tillgodoser i första hand en lokal marknad, Östersunds kommun, med material lämpat för alla förekommande användningsområden. En mindre andel material kan användas som råmaterial i NCCs asfaltfabrik.

ANSÖKAN - YRKANDEN

1. Bolaget, ansöker om tillstånd enligt 9 kap. miljöbalken att som längst till och med 20 år från lagakraftvunnet tillstånd bedriva fortsatt och utökad täktverksamhet, sortering och krossning av berg samt införsel och återvinning av rena massor på fastigheterna C, D, A, F, G och H och I, i Rannåsen, Östersunds kommun, inom det verksamhetsområde som framgår av Bilaga 1.

2. Bolaget yrkar vidare tillstånd till att inom brytningsområdet, i enlighet med i ansökan redovisad täktplan,

- f) bryta totalt 3 000 000 ton bergmaterial, dock maximalt 300 000 ton per år,
- g) bedriva sortering och krossning av bergmaterial,
- h) bortleda allt inläckande grundvatten samt utföra och bibehålla erforderliga anläggningar för detta,
- i) årligen hantera och återvinna högst 20 000 m³ rena schaktmassor, 10 000 ton entreprenadberg, 3 000 ton betong och 1500 ton tegel, samt
- j) årligen föra in högst 50 000 m³ rena schaktmassor för tillfällig lagring samt använda dessa för anläggningsändamål inklusive efterbehandling inom verksamhetsområdet,

allt i huvudsaklig överensstämmelse med vad som angetts i denna ansökan jämte bilagor.

3.Slutligen yrkar bolaget att mark- och miljödomstolen

- a) fastställer föreslagna villkor,
- b) godkänner den till ansökan bifogade miljökonsekvensbeskrivningen,
- c) bestämmer igångsättningstiden för den miljöfarliga verksamheten till två år räknat från dagen då tillståndsdomen vunnit laga kraft,
- d) fastställer arbetstiden för den i tillståndet angivna vattenverksamheten till tio år räknat från det att tillståndsdomen vunnit laga kraft samt
- e) att tiden för framställande av anspråk med anledning av oförutsedd skada till följd av vattenverksamheten ska bestämmas till tio år, räknat från utgången av arbetstiden.
- f) Medger att tillståndet får tas i anspråk trots att det inte vunnit laga kraft (verkställighetsförordnande).

Villkor

Bolaget föreslår följande villkor:

1. Om inte annat följer av övriga villkor ska verksamheten bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad bolaget har åtagit sig i målet såvitt avser frågor som är av betydelse för att begränsa påverkan på människors hälsa eller miljön.
2. På avsnitt med olycksfallsrisker ska stängsel sättas upp eller allmänheten på annat sätt tydligt uppmärksammas om riskerna att beträda området.
3. Brytning får som djupast ske ned till nivån + 347 m ö h (RH 2000). Innan verksamheten påbörjas ska gränsen för verksamhets- och brytningsområdet markeras i terrängen på väl synligt sätt. Markeringarna ska bibehållas under hela tillståndstiden.

4. Buller från verksamheten inklusive transporter inom verksamhetsområdet ska begränsas och får inte ge upphov till högre ekvivalent ljudnivå utomhus vid bostäder än nedanstående värden.

50 dB(A) vardagar måndag - fredag kl. 06.00 - 18.00

45 dB(A) lör-, sön- och helgdag kl. 06.00 - 18.00

45 dB(A) kvällstid kl. 18.00 - 22.00

40 dB(A) nattetid kl. 22.00 - 06.00

Nattetid ska dessutom gälla att momentanvärden får uppgå till högst 55 dB(A).

De angivna ekvivalentnivåerna ska kontrolleras så snart det skett en förändring i verksamheten som kan medföra att värdena riskerar att överskridas. Kontroll ska ske antingen genom immissionsmätningar eller genom närfältsmätningar och beräkningar vid berörda bostäder. Ekvivalentvärden ska beräknas för de tider då verksamheten pågår.

Uppföljning av bullernivåer ska framgå av kontrollprogrammet där mätmetoder, mätfrekvens, mätpunkter och utvärderingsmetoder ska anges.

5. Verksamheten får bedrivas helgfria vardagar, måndag till fredag kl. 06.00-18.00. Tillsynsmyndigheten får vid behov medge utökade arbetstider.
6. Sprängningar får inte utföras som medför att dels den sprängnings-inducerade vibrationshastigheten, uttryckt som toppvärde i vertikalled mätt i sockel i närmaste bostäder, överstiger begränsningsvärdet 4 mm/s, dels luftstöt våg vid närmaste bostäder överstiger begränsningsvärdet 120 Pa, uttryckt som frifältsvärde.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom mätning enligt svensk standard vid sprängning, för närvarande SS 460 48 66 för vibrationer

samt SS 02 52 10 för luftstöt våg, i den omfattning som fastställs i kontrollprogrammet samt på tillsynsmyndighetens begäran.

Om vibrationshastigheten vid sprängning överstiger 4 mm/s ska bolaget inom tre veckor underrätta tillsynsmyndigheten samt redovisa vilka skyddsåtgärder och andra försiktighetsmått som bolaget kommer att vidta för att överskridandet inte ska upprepas. När tillsynsmyndigheten godkänt dessa åtgärder ska villkoret ändå anses uppfyllt.

7. Åtgärder ska vidtas för att minimera spridning av damm från verksamhetsområdet och verksamhetens samtliga moment.
8. Avledande av vatten ska ske genom sedimentationsanläggning, försedd med oljeavskiljande anordning, innan vattnet leds vidare. Sedimentationsanläggningen ska vara ändamålsenligt utförd och rätt dimensionerad.
9. Kemikalier, petroleumprodukter och farligt avfall ska vara märkta samt förvaras i täta behållare eller täta invallningar som skyddas mot nederbörd och som rymmer hela volymen av det största kärlet samt 10 procent av lagrad volym. Förvaring och hantering ska ske så att mark-, yt- och grundvatten inte förorenas. Eventuellt spill ska samlas upp och tas om hand. Absorptionsmedel ska finnas tillgängligt för att användas vid eventuellt spill av oljor eller kemikalier. Använt absorptionsmedel ska hanteras som farligt avfall.
10. Tankning av fordon får endast ske på yta som är särskilt iordningsställd för att förhindra spridning av oljespill.
11. Uttag av berg ska ske med en successiv efterbehandling i samråd med tillsynsmyndigheten och i den mån det är möjligt allteftersom brytningen fortskrider. Senast tre år innan slutbrytning ska verksamhetsutövaren inge

en slutlig efterbehandlingsplan till tillsynsmyndigheten. Efterbehandlingen ska vara färdigställd senast två år efter tillståndtidens utgång.

12. Bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndet tas i anspråk. Förslag på kontrollprogram för verksamheten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att tillståndet har tagits i anspråk.

Delegation

Bolaget föreslår att delegation meddelas till tillsynsmyndigheten att föreskriva om ytterligare skyddsåtgärder och försiktighetsmått avseende

1. föroreningsinnehållet i utgående vatten från sedimentationsdammen, samt
2. utformning av efterbehandlingen av verksamhetsområdet.

Egenkontroll och förslag till kontrollprogram

Ett kontrollprogram kommer att tas fram i samråd med tillsynsmyndigheten. Den kontroll som planeras kommer att avse bl.a. buller, vibrationer och vatten. Det innefattar mätningar av grundvattennivåer i brunnar och grundvattenrör runt täkten samt flödesmätningar och vattenkvalitet i vatten som leds från området.

Prövningens omfattning

Följande verksamhetskoder enligt Miljöprövningsförordningen (2013:251) är aktuella för den planerade verksamheten:

Täkt av berg, verksamhetskod B 10.11; att bryta ut 3 000 000 ton berg.

Normalproduktionen beräknas till 150 000 ton/år och maxproduktionen till 300 000 ton/år.

Anläggning för sortering eller krossning av berg, naturgrus eller andra jordarter, verksamhetskod C 10.50; att krossa och sortera från täkten utbrutet material samt, i

förekommande fall, externt genererat entreprenadberg Verksamheten innefattar även tvättning av makadam.

Anläggning för att genom mekanisk bearbetning yrkesmässigt återvinna avfall för bygg- och anläggningsändamål, verksamhetskod C 90.110; nyttja externt genererat entreprenadberg för tillverkning av ballastmaterial.

Införsel av 1 000 000 m³ rena schaktmassor¹ att användas för efterbehandling samt anläggande av bullervall/insynsskydd.

För det fall att Mark- och miljödomstolen är av annan uppfattning d.v.s. att massorna är ett betrakta som ett avfall och att föroreningsrisken är ringa omfattar ansökan även verksamhetskod C 90.140 "Användning för anläggningsändamål av avfall på ett sätt som kan förorena mark, vattenområde eller grundvatten, och där föroreningsrisken är ringa".

Brytning av berg kommer att ske under grundvattenytan. För att kunna bedriva täktverksamheten måste länshållning och bortledning av grund- och regnvatten ske. Bortledande av grundvatten och utförande av de anläggningar som är nödvändiga för bortledandet utgör vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken. Enligt 11 kap. 9 § miljöbalken gäller som huvudregel tillståndsplikt för att få bedriva vattenverksamhet. I 19 § förordningen om vattenverksamhet m.m. har dock regeringen föreskrivit att för viss typ av vattenverksamhet krävs endast anmälan. Varken tillstånd eller anmälan behövs om det är uppenbart att varken allmänna eller enskilda intressen skadas genom vattenverksamhetens inverkan på vattenförhållandena.

Bolaget har bedömt att det inte kan anses som uppenbart att bortledning av

¹ Med rena schaktmassor menar Bolaget att ev. föroreningar i massorna ska underskrida haltnivåerna för "mindre än ringa risk" enligt Naturvårdsverkets Handbok 2010:1 "Återvinning av avfall i anläggningsarbeten".

grundvatten inte kommer påverka varken allmänna eller enskilda intressen. Bolaget bedömer att den planerade vattenverksamheten därför är tillståndspliktig enligt 11 kap. miljöbalken.

Bortledningen av grundvatten är en förutsättning för täktverksamhetens bedrivande varför bolaget vill få det säkerställt genom tillstånd att bortledning får ske. Bolaget ansöker därför om tillstånd även för vattenverksamheten. Ansökan omfattar således tillstånd både enligt 9 och 11 kap. miljöbalken

Bolaget har bedömt att den planerade verksamheten inte kommer medföra sådan påverkan på arter att det fordras dispens enligt 14 eller 15 §§ artskydds-förordningen.

Bolaget har också bedömt att den planerade verksamheten inte är en Sevesoverksamhet, då den mängd explosiva, oxiderande och brandfarliga ämnen som förväntas förekomma inte överstiger 10 ton. Vid de senaste två årens sprängningar har mängden sprängmedel varierat mellan 5,5 och 7,2 ton per salva och tillsammans med övriga oxiderande och brandfarliga ämnen (förvaring sker av maximalt 8 m³ diesel) kommer mängden inte att överstiga gränsvärdet för en Sevesoanläggning. Med hänsyn till närboende och med tanke på vibrationer och luftstöt kommer sprängning att ske som tidigare, när det gäller omfattning och arbetssätt.

Lokalisering

Täktområdet ligger ca 10 km öster om Östersunds centrum. Täkten ligger i ett skogsområde omgärdat av friluftsområde och Rannåsens naturreservat. Väster om täkten finns närmaste bostadshus ca 150 meter från verksamhetsområdet. Inom en radie av 1 km finns ca 25 bostadshus. Transportvägen till och från täkten går via skogsbilvägar och ansluter österut till väg 87.

Planerad verksamhet

Täktverksamheten omfattar borrhning och sprängning av totalt 3 000 000 ton, vilket ger en normal produktion på 150 000 ton/år och ett maximalt uttag på 300 000 ton/år. Det fortsatta uttaget sker genom fördjupning av bergtäkten helt inom nuvarande verksamhets- och brytningsområde. Brytning kommer att ske ner till +347 m ö h vilket är 20 meter djupare än nuvarande brytningsdjup. Brytningen kommer att kräva bortledning av grundvatten och tillrinnande ytvatten.

Frågor gällande vattenverksamhet enligt 11 kap. miljöbalken**Beskrivning av ansökt vattenverksamhet**

I täktbotten ansamlas yt- och grundvatten. Detta vatten måste pumpas bort. Sammantaget kommer det uppstå ett behov av att pumpa bort maximalt 70 000 m³ yt- och grundvatten. Av denna mängd består ca 35% av grundvatten. Det innebär att ca 25 000 m³ grundvatten måste ledas bort, varför Bolaget söker tillstånd för att leda bort maximalt 25 000 m³ grundvatten årligen.

Den planerade vattenverksamheten innebär att vatten pumpas från en lågpunkt, en brunn, i södra delen av brytområdet. Brunnen kan komma att flyttas inom brytningsområdet dit den lägsta punkten finns. Vattnet pumpas från brunnen till en sedimentationsdamm väster om brytningsområdet. Därefter leds vattnet ut i dike och vidare till recipienten.

Rådighet

Den planerade vattenverksamheten kommer att bedrivas på fastigheten Karlslund H och G. Bolaget har nyttjanderättsavtal med fastighetsägaren och har därför erforderlig rådighet över fastigheten.

Anläggningskostnader och fastställande av avgift för prövning

Anläggningskostnaderna för utförande av den ansökta vattenverksamheten understiger 100 000 kr. Därtill innebär den ansökta verksamheten att grundvatten med maximalt 25 000 m³/år kommer att ledas bort. Prövningsavgiften enligt 3 kap.

45§§ förordning om avgifter för prövning och tillsyn enligt miljöbalken bör således bestämmas till (1500 + 0,10kr x 25 000).

Påverkade fastigheter

När det gäller den planerade vattenverksamheten har bolaget bedömt att de fastigheter som ligger inom influensområdet för grundvattenbortledning utgör påverkade fastigheter.

Inverkan på motstående intressen av vattenverksamheten

Enligt Bolagets hydrogeologiska utredning förväntas den ansökta vattenverksamheten få begränsad påverkan på vattenförhållandena. Det ska således inte uppkomma några skador på allmänna eller enskilda intressen till följd av verksamheten. Någon ersättning erbjuds därmed inte.

Om skador trots detta skulle uppkomma till följd av verksamheten kommer dessa ersättas av Bolaget enligt bestämmelserna om oförutsedda skador i enlighet med 31 kap. miljöbalken. Sådana skador kan, enligt Bolagets förslag, göras gällande inom 10 år från det att arbetstiden för vattenverksamhet har avslutats d. v. s. inom 20 år från det att domen vann laga kraft.

Samråd

Samråd enligt 6 kap 4 § miljöbalken har genomförts med länsstyrelsen och kommun samt närboende, övriga myndigheter, organisationer och intresserad allmänhet. Inledande samråd hölls 2014-06-26 på plats i tåkten med länsstyrelsen i Jämtlands län och Östersunds kommun.

Samrådsinformation skickades i januari 2015 till närboende, inom 1 km, övriga myndigheter, rennäring, organisationer och särskilt berörda enligt sändlista i samrådsredogörelsen. Kungörelse om planerad verksamhet har även införts 2015-01-29 i Östersunds Posten och Länstidningen. Samrådsredogörelsen återfinns bland bilagorna i ansökan. Kompletterande samråd angående vattenverksamhet har genomförts genom annonsering i lokalpressen 2016-04-26.

Teknisk beskrivning

Bergtäktverksamheten planeras att bedrivas såsom tidigare. Det innebär bland annat avtäckning, om behov finns, borrhning, sprängning, skutknackning, krossning, sortering, upplagshantering, interna transporter, lastning och uttransport av material. Borrhning görs inför varje sprängning och kan beräknas till ca 50 timmar för en salva på 30 000 ton. Vid en normalproduktion på 150 000 ton beräknas sprängning ske 3-6 gånger och vid en maximal produktion på 300 000 ton beräknas sprängningstillfällena uppgå till 7-9 stycken.

Brytning kommer att ske i olika etapper. Först till en nivå på +368 och sedan till bottennivå +347.

Arbetstiderna i gällande villkor är vardagar kl. 07-18 samt att tillsynsmyndigheten vid enstaka tillfälle kan medge att verksamhet bedrivs till kl. 22. Nu aktuell ansökan innebär verksamhet vardagar 06-18 samt att mindre bullrande verksamhet som utlastning och sortering undantagsvis även kan ske övrig tid.

Förändring i sökt arbetstid från 06-07 ligger i linje med Naturvårdsverkets ändrade vägledning om industribuller där man ändrat tidpunkten för när nattetid slutar, och därmed också när den lägre bullernivån slutar. Bullerkraven för de yrkade arbetstiderna kommer att innehållas.

Det är av stor vikt för bolaget kunna vara flexibla i arbetsmomentet krossning. Uppställning av krossverk genererar stora kostnader och det är av vikt för bolaget att kunna nyttja krossverket så effektivt som möjligt när krossning sker. På så sätt kan krossningen effektiviseras och tidsperioden under vilken eventuell störning för närboende riskeras, minskas.

Bolaget har i dagsläget inte för avsikt att förändra tiderna för arbetet i tåkten men det kan förekomma vid krossningskampanjer att arbetet behöver påbörjas tidigare och tillstånd söks för lång tid och det är svårt att förutse eventuellt framtida behov av längre arbetstider.

Vatten från området kommer att pumpas från en brunn i södra delen av bryt-området, vilket innebär en lokal avsänkning av vattennivån i pumpgropen till ca +345 m ö h, d.v.s. strax under täktbotten. Vattnet leds i vattenrör under markytan till sedimenteringsdammen väster om området, för att sedan ledas ut i dike och vidare till recipienten. När det gäller påverkan på grund- och ytvattenförhållanden hänvisar Bolaget till en i ansökan hydrogeologisk- och hydrologisk beskrivning och bedömning. Utredningen har utförts av Sweco Environment AB.

Miljökonsekvenser

Utförlig beskrivning av miljökonsekvenser redovisas i miljökonsekvensbeskrivningen. Bergtäkt har bedrivits på platsen sedan lång tid. Området som inte är detaljplanelagt ligger omgivet av Rannåsens naturreservat och friluftsområde. Täkten påverkar inte landskapsbilden och är inte synlig från allmänna vägar. Tillfartsvägen till täkten, som tidigare gick genom Rannåsens by, är numera flyttad och ansluter söderifrån där ingen bostadsbebyggelse finns.

Nollalternativ

Nollalternativet i detta fall är att verksamheten inte kommer tillstånd och avveckling skulle komma att ske. Eftersom behov av material finns i försörjningsområdet innebär detta att täkt kommer att bedrivas på annan plats inom försörjningsområdet med minst motsvarande intrång och störningar men med längre transporter.

Övrig täktverksamhet i området

Inom en radie av två mil från Rannåsen finns 7 täkter:

• L,	200 000 ton berg,	t.o.m. 2021, REAXER
• M	1,5 milj ton berg	t.o.m. 2028, REAXER
• N	1,6 milj ton berg	t.o.m. 2037, NCC
• O	50 000 ton grus / morän	t.o.m. 2016, REAXER

• P	99 000 ton berg	t.o.m. 2016, Råsjö kross AB
• Q	1,5 milj ton berg	t.o.m. 2021, Skanska
• R	1,5 milj ton berg	Jämtkross
• S	199 000 ton berg	t.o.m. 2023, NCC

Täkten ligger i område som är riksintresse för försvarsmakten. Söder om täkten finns flera fornminnen i form av fångstgropar. Området tillhör Jijnjevaerie samebys vinterbetesområden, men rennärigen har inga riksintressen eller strategiska platser i närheten.

Då verksamheten planeras på djupet finns det ingen risk för ytterligare påverkan för rennärigen eller kulturmiljö. Försvarsmaktens riksintresse bedöms inte påverkas. Verksamheten medför buller, vibrationer, luftstötter och damm som kan vara besvärande för närboende. I ansökan redovisas en bullerutredning som utförts av WSP Sverige AB. Ljudutbredning p.g.a. verksamheten inklusive trafikbuller (transporter till och från täkten) har beräknats. Att verksamheten bedrivs på djupet innebär att störningarna minskar.

I nu gällande tillstånd anges att vibrationer till följd av sprängning får som riktvärde inte överstiga 4 mm/s uttryckt som högsta hastighet i vertikalled och att luftstöt får som riktvärde inte överstiga 120 dB (100 Pa) vid bostäder.

De allmänna hänsynsreglerna

Den ansökta verksamheten med de villkor som föreslagits och med beaktande av försiktighetsåtgärder i övrigt bedöms vara förenlig med hänsynsreglerna. När det gäller iakttagande av de allmänna hänsynsreglerna framför bolaget följande:

Kunskapskravet; 2 kap. 2 § miljöbalken

NCC-koncernen har kompetens och lång erfarenhet av att vidta miljöåtgärder i samband med verksamheten. Bolaget har en stab för verksamhetsutveckling som bl.a. arbetar med miljöfrågor. Bolaget bedömer att det, genom egen personal och

genom anlitate underentreprenörer och tekniska konsulter, har tillräcklig kompetens och tillräckliga resurser för den tillståndssökta täktverksamheten.

Erforderliga försiktighetsmått; 2 kap. 3 § miljöbalken

Bolaget är miljöcertifierat enligt miljöledningsstandarden ISO 14001. I verksamhetssystemet återfinns miljöinstruktioner, instruktioner för riskbedömning och bolagets nödlägesberedskap. Detta för att reducera risken för negativ miljöpåverkan.

Genom de åtgärder som har redovisats i ansökan med bilagor anser Bolaget att erforderliga försiktighetsmått kommer att vidtas avseende t.ex. sprängning, krossning, utlastning samt hantering av kemikalier och drivmedel.

Bästa möjliga teknik; 2 kap. 3 § 1 st. 2 p. miljöbalken

Den teknik som används inom täktverksamhet är inte speciellt komplicerad men det är den bästa teknik som finns att tillgå. Bolaget eftersträvar att nyttja denna väl beprövade teknik så effektivt som möjligt och därmed påverka miljön så lite som möjligt.

Produktvalsprincipen; 2 kap. 4 § miljöbalken

Inga biotekniska organismer kommer att användas. I första hand ska produkter som finns med i BASTA inhandlas, i andra hand produkter som uppfyller BASTAs kriterier och i sista hand övriga produkter. BASTA är ett samlat grepp i Byggbranschen för att fasa ut särskilt farliga ämnen, Bolaget hänvisar till www.bastaonline.se.

Resurshushållning; 2 kap. 5 § miljöbalken

Resurshushållning är prioriterat såväl ur miljösynpunkt som ur ekonomisk synpunkt. Det handlar framförallt om att bedriva täktverksamheten på sådant sätt att den interna logistiken från loss hållning till uttransport sker med så lite maskintid som möjligt samt att spränga utan spill och tillse att sprängämnet verkligen detonerar.

Återanvändning, materialåtervinning och annan återvinning (exklusive energi-återvinning) av icke farligt bygg- och rivningsavfall ska enligt EUs avfallsdirektiv öka till minst 70 viktsprocent före år 2020. Bolagets satsning på återvinning av vissa bygg- och rivningsavfall lämpliga för anläggningsändamål i Rannåsen, inom Östersunds tätortsområde, bedöms som viktig när det handlar om resurshushållning.

Lokaliseringsprincipen; 2 kap. 6 § miljöbalken

Bolaget anser att fortsatt verksamhet lämpligen sker i nuvarande verksamhetsområde. Området är inte detaljplanlagt och verksamheten motverkar inte intentionerna i kommunens översiktsplan (ÖP 2040). Tåktområdet är inte utpekad som skyddsvärt med hänsyn tagen till kultur- eller naturvärden, men däremot omringat av Rannåsens naturreservat och flertalet kulturlämningar. Verksamheten bedöms inte påverka naturreservat och kulturlämningar. Närmaste bebyggelse i Rannåsen ligger ca 150 m bort men bergväggar och upplag i väster hindrar bullerspridning mot bebyggelse. Området bedöms inte vara prioriterat för rennärningen.

Takten och jordupplaget är inte synlig från närliggande bebyggelse i Rannåsen eller från allmänna vägar i området. Takten och jordupplaget är synliga från Frösöberget och Arctura och från jordupplaget ser man höghusbebyggelse i Lugnvik och Fagerbacken ca 3,5 km från tåktområdet. Höjden på jordupplaget är + 405 RH 2000 och planeras inte bli högre.

INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen Jämtlands län

Vibrationer och luftstöt vågor

Vid Miljöprövningsdelegationens prövning av bergtäkter skrivs villkoret gällande luftstöt vågor och sprängning vanligtvis;

Sprängningar får inte utföras som medför att dels den sprängningsinducerade vibrationshastigheten, uttryckt som toppvärde i vertikalled mätt i sockel i närmaste bostäder, överstiger begränsningsvärdet 4 mm/s, dels luftstöt våg vid närmaste bostäder överstiger begränsningsvärdet 120 Pa, uttryckt som frifältsvärde.

De angivna begränsningsvärdena ska kontrolleras genom mätning enligt svensk standard vid sprängning, för närvarande SS 460 48 66 för vibrationer samt SS 02 52 10 för luftstöt våg, vid minst ett tillfälle under de tre första sprängtillfällena och då det skett förändringar i verksamheten som kan medföra ökade vibrationer eller luftstöt vågor samt på tillsynsmyndighetens begäran.

De närmast boende i Rannåsens by har sina fastigheter cirka 250 meter från tåktens mittpunkt och det har från de boende i byn framförts synpunkter och oro över att vibrationer från sprängningar skadar deras fastigheter. Ett villkor enligt bolagets yrkande kan medge ett något högre värde för vibrationer vid enstaka tillfälle jämfört med de vibrationsvillkor som vanligtvis beslutas av Miljöprövningsdelegationen. Länsstyrelsen anser att det för en eventuell fortsatt täktverksamhet i Rannåsen inte finns skäl att frånga Miljöprövningsdelegationens standardvillkor för begränsningsvärde om 4 mm/s för vibrationer och 120 Pa för luftstöt våg.

Grundvatten

Bortledning av grundvattnet och den avsänkning av grundvattennivån som följer på det innebär enligt de beräkningar som bolaget utfört en risk för påverkan på närliggande enskilda dricksvattenbrunnar. Det rör sig främst om en risk för kvantitativ påverkan (avsänkt grundvattennivå) med en försämrad möjlighet att nyttja brunnar för dricksvattenförsörjning. Bortledningen av grundvattnet kan också innebära en förändring i vattenkvaliteten då grundvattnets flödesbanor kan ändras och vatten kan komma att strömma till brunnen från andra områden än tidigare. Risken för en direkt påverkan på de enskilda brunnarna på grund av utsläpp i täkten torde vara liten då grundvattenströmningen i huvudsak kommer att vara riktad in mot täkten.

Av de brunnar som ligger inom påverkansområdet så förväntas brunn 6 påverkas mest av grundvattennivåns avsänkning, med en avsänkning mellan 1 och 5 m vid full utbrytning enligt bolagets beräkningar. Enligt de uppgifter som bolaget har om brunnarna så saknas uppgift om djup för denna brunn. Det är därför mycket osäkert hur en avsänkning på upp till 5 m kan komma att påverka möjligheterna till vattenuttag från brunnen. Därför bör höga krav ställas på utformning av kontrollprogram så att grundvattennivåerna följs kontinuerligt inom bedömt påverkansområde så att bolaget vid behov kan sätta in åtgärder i tid för att säkerställa dricksvattenförsörjningen för den enskilde.

Säkerhet

Bolaget har beräknat säkerheten till 780 000 kr. Bolaget anger att de använt rekommenderad schablon enligt Miljösamverkan Sveriges exempelsamling "Efterbehandling av täkter", 2006-11-30.

Bolaget har dock inte i sina beräkningar tagit med den inflationsfaktor samt den fasta kostnad för t.ex. bortfraktande av skrot, byggnader m.m. som ingår i schablonen. Med en tillståndstid om 20 år och en fast kostnad för borttransport av skrot m.m. så hamnar den beräknade säkerheten på närmare 1 200 000 kronor.

Länsstyrelsen anser att säkerheten för efterbehandling av täkten ska beslutas till 1 200 000 kronor.

Miljö- och samhällsnämnden, Östersunds kommun (Nämnden)

På nära avstånd till bergtäkten i Rannåsen finns permanentbostäder. De närboende har under tillståndsprocessens gång framfört synpunkter på störningar från den verksamhet som bedrivs i täkten. Nämnden anser med anledning av detta att det är av stor vikt att de rikt- och begränsningsvärden som normalt villkoras för denna typ av verksamhet klaras. För att kontrollera att uppställda villkor klaras är det därför viktigt att det genomförs olika typer av mätningar. Detta innebär att det i ett eventuellt tillstånd bör villkoras om ljudnivåmätningar vid full drift av

anläggningen för att visa på att genomförda bullerberäkningar stämmer. Detsamma gäller för vibrationer och luftstötar.

Nämnden kan konstatera att tåktens läge innebär korta transporter men att närheten till bostäder innebär risk för störningar för de närboende.

Av handlingarna framgår att verksamheten ska bedrivas mellan kl. 06.00 och 18.00 men även att mindre störande verksamhet kan bedrivas utanför dessa tider. Nämnden anser att all verksamhet i tåkten ska regleras i tid. Tillsynsmyndigheten bör dock kunna medge utökade arbetstider vid behov.

Damning är en av de störningar som de närboende anger som ett problem. Nämnden anser att det bör finnas utrustning för dammbekämpning för verksamheten i själva tåkten och inte bara för transportvägar.

Enligt den hydrogeologiska beskrivning som genomförts bör nya grundvattenrör borrar väster om bergtåkten. Detta för att kontrollera påverkansområdets utbredning. Utöver detta bör grundvattennivån mätas i närliggande bergborrade och grävda brunnar och vattenprover tas i dessa brunnar minst en gång per år. Nämnden anser att tillståndet bör innehålla villkor om detta.

Vatten från tåkten är planerat att avledas till en damm. Utgående vatten från denna damm bör genomgå provtagning. Antal prover och vilka parametrar som minst bör kontrolleras bör fastställas i villkor. Om möjligt bör även utsläppsnivåer fastställas i villkor. Detta för att underlätta vid tillsyn av anläggningen.

I tillståndet bör det finnas villkor om att bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndet tas i bruk och att ett förslag till kontrollprogram ska lämnas för godkännande till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att tillståndet tagits i bruk. Av programmet ska det framgå hur bolaget avser att kontrollera att samtliga villkor i tillståndet klaras.

För en effektiv handläggning vid avslut av täkten bör tillståndet reglera att en slutlig efterbehandlingsplan ska lämnas till tillsynsmyndigheten för godkännande i god tid innan täkten avslutas. Efterbehandlingsåtgärderna bör vara slutförda senast vid tillståndstidens utgång. När efterbehandlingen av täkten är klar ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten.

CG och KW, ALE och RE, K och MN, K och ÅA, SN, BR, G-BE, OT, BP, RA, DS och PN (Närboende)

yrkar att ansökan ska avslås och att verksamheten vid bergtäkten i Rannåsen ska upphöra och att återställning efter avslutad brytning ska påbörjas.

ALE och CG motsätter sig att NCC Industry AB får verksamhetsförordnande till täkt- och vattenverksamhet innan ett ev. överklagande och tillstånd har vunnit laga kraft. Skulle verksamheten få påbörjas, innan alla instanser handlagt ärendet, kan konsekvensen för uppkomna skador mm vara oreparabla för all framtid.

Arbetstiden bör begränsas till kl. 07.00 – 18.00.

Som skäl för sina yrkanden anför de följande.

Ansökan innebär en utökning av verksamheten - men ansökan beskriver inte detta

Bolaget skriver i sin ansökan att "noteras bör att mängden material som planeras utvinnas ur täkten årligen inte ökar jämfört med nuvarande tillstånd" vilket är felaktigt. Nuvarande tillstånd omfattar 1,3 milj ton, att tas ut under 15 år med en sänkning av täktbotten om 10-12 m. Normalt 100 000 ton/år och vid enstaka år uppgå till max 200 000 ton/år.

Den nya ansökan avser brytning om 3,0 milj ton bergmaterial under 20 år med en sänkning av täktbotten om ytterligare 20 m och att årligen bryta max 300 000

ton. Normalproduktion avser 150 000 ton. Förutom detta ansöker Bolaget att årligen föra in och återvinna stora mängder schaktmassor, entreprenadberg, betong, tegel, asfalt och uppsopat halkbekämpningsmaterial från gator/vägar vilket är en ökning jämfört med nuvarande verksamhet.

Dricksvattenförsörjningen äventyras

Enligt ansökan bedömer Bolaget att den planerade verksamheten kommer att få en begränsad påverkan på vattenförhållandena och att det inte ska uppkomma några skador på allmänna eller enskilda intressen.

I nuvarande tillstånd angav Bolaget att 4 berörda bergborrade brunnar låg ca 15 meter under täktbotten efter en fördjupning om 10-12 meter och därför inte skulle vara i farozonen. I det nu sökta tillståndet vill man sänka täktbotten ytterligare med 20 meter. Det betyder att täktbotten kommer att ligga under brunnarnas nivå. Bortpumpningen av ca 25000 m³ grundvatten/år och ca 45000 m³ ytvatten/år från täkten (totalt ca 70000 m³) kommer att riskera dricksvattentillgången i 6 berörda fastigheter.

De anser inte att MKB:n tillräckligt tydligt beskriver grundvattensänkningens konsekvenser på enskilda brunnar eller beskriver med tydlighet hur de kommer att kompenseras om negativa konsekvenser uppkommer. De är kritiska till bedömningarna av att avsänkningen av grundvattennivåerna kommer att ha en försumbar påverkan på dricksvatten och energiförsörjning då dessa är centrala värden för en god livsmiljö.

De påpekar också, som tillägg till Bolagets kompletterande information, att minst två nya brunnar har tillkommit inom det påverkade området sedan mätningarna gjordes 2015-05-22 (energibrunn J och dricksvattenbrunn K)

Påverkan på befintliga energibrunnar berörs i liten utsträckning i bolagets utredning.

Vattenverksamheten har negativ påverkan på naturvärden

Det bortpumpade vattnet kommer att hamna i en våtmark och sedan rinna ut i Rannåstjärnen och vidare via Rannåsbäcken till Storsjön. Tillsammans med smältvatten från Skidstadions snöupplag och skidområde och det bortpumpade vattnet från tälten torde Rannåstjärnen få ta mot en betydande del förorenat vatten. Planerna på att tvätta uppsopat sandningsgrus och återvinning av inerta material späder ytterligare på tillförseln av förorenat vatten i Rannåstjärnen/ Rannåsbäcken/ Storsjön. Tjärnen är en viktig lokal för både växter och fåglar med mer än 300 arter. Längs Rannåsbäcken förekommer rikkärr där orkidéer växer och 6 rödlistade arter har påträffats.

Arbetsiderna utökas

Arbetstiden i gällande villkor är vardagar 07.00-18.00. Tillsynsmyndigheten kan vid enstaka tillfällen medge att verksamhet kan bedrivas till kl. 22.00. Vid sådan utökad verksamhet skall alla boende i Rannåsen informeras minst 7 dagar före. Någon sådan information har aldrig lämnats till boende trots att verksamhet har bedrivits vardagar efter kl. 18.00 och även vissa helger.

I sin nya ansökan vill Bolaget bedriva verksamhet vardagar kl. 06.00-18.00. Vissa arbeten t.ex. transporter, utlastning och sortering skall även kunna utföras övrig tid, vilket de tolkar som att verksamhet i tälten tillåts pågå dygnet runt alla dagar i veckan. Samtidigt framgår i Bolagets bullerutredning att ingen verksamhet bedöms pågå nattetid.

Redan i dagsläget är störande buller från tälten ett stort problem och med en dygnet-runt-verksamhet torde den bli direkt farlig för människor i tälternas närhet. Arbetstiden för verksamheten måste begränsas till att gälla från 07.00-18.00.

Stor risk för ökat buller och damning

Transporter till och från tälten samt interna transporter med traktor sker där inga bullerskyddande bergväggar finns. Varningssignalen för backande traktorer vid

internt transporter hörs lång väg och är mycket störande. Att utsättas för detta under 12 timmar och ev. även under kvällar och helger är inte acceptabelt för boende eller besökande i motionsspår, skidspår och naturreservat. Sänkningen med 10-12 m har medfört en betydande ökning av motorbuller över tid. Vid en ytterligare fördjupning om 20 m av täkten kommer buller från traktorer och lastbilar att öka betydligt då stigningen från täkten ökar.

Enligt WSP:s utredning skall krossverk placeras så nära sprängsalvan som möjligt för att undvika interna transporter. Bolaget förklarar att krossning och utlastning kommer att utföras på en högre nivå än täktbotten och därför inte medför högre bullernivåer. De ställer sig frågande till detta. Hur ska detta hanteras i framtiden då täktbotten ökar i storlek och så småningom omfattar hela bergtäktens yta och ingen högre nivå är tillgänglig? P.g.a. detta kommer naturligtvis de interna transporterna, med väsentligt brantare stigningar, att öka och medföra att omgivningen utsätts för betydande damning och bullernivåer.

I anslutning till in/utfart till täkten, ca 100 m från byväg och bebyggelse, tippas man i dag schaktmassor som sedan siktas till matjord. Denna verksamhet avses fortsätta. När stenar och dylikt tippas i sikten uppstår ett mycket störande impulsljud. Siktningen och schakttippen ger en ansenlig mängd damm till omgivningen.

Vid boendes upprepade besök i och runt täkten har det konstaterats att några dammskyddande åtgärder som att täcka bandtransportörer och dammbindning med hjälp av vatten inte har vidtagits, trots att villkoren i nuvarande tillstånd kräver detta. Detta damm lägger sig på tak, bilar, fönster, utemöbler och inte minst i filter till luftintag för värmepumpar. Skidspår täcks också av ett lager damm.

Vibrationer/luftstötter mer omfattande

I nuvarande tillstånd anges att vibrationer till följd av sprängningar får som riktvärde inte överstiga 4 mm/s som högsta hastighet i vertikalled. Luftstöt får som riktvärde inte överstiga 120 dB vid bostäder. I den nya ansökan vill Bolaget att villkoret 4 mm/s skall kunna få uppgå till 6mm/s och luftstöt från 120 dB till 150

dB vid vissa sprängningar. Vi anser att denna ökning är omotiverad relaterat till den negativa påverkan som den ger. Ökningen skulle medföra att risken för skador på mark och byggnader skulle öka ytterligare mot de i dag konstaterade skadorna. Flera fastigheter har tidigare fått skorstenar skadade och reparerade av Bolaget. Tegelfogar och puts från öppenspisar och murstockar har lossnat, grundmurar har fått sprickor. I dessa ärenden har det varit svårt för boende att få kontakt och svar från Bolaget, både vad gäller ansvarig i tälkten via telefon, via personal som placerar ut mätutrustning eller med projektledare i Umeå. Några protokoll från vibrationsmätningar vid sprängningar har inte lämnats till fastighetsägare under de senaste 20 åren.

ALE och CG har dessutom kompletterat enligt följande. Antalet sprängningar anges till 2-3/år. Det borde rimligen bli fler sprängningar då produktionen ökar. Under 2016 genomfördes 4 sprängningar enl. utlämnad information i postlådor. Protokoll från vibrationsmätningar vid sprängningar 2016 är inte redovisade.

Trafiktäthet.

I det tidigare tillståndet, dnr. Nr 233-4697-01, beräknades antalet transporter från tälkten vid maximal produktion om ca 200 000 ton/år omfatta ca 150 st/dag. I den nya ansökan har antalet transporter vid maximal produktion om ca 300 000 ton/år beräknats till ca 112 st/dag. Det måste föreligga ett beräkningsfel i detta då produktionen ökar med ca 100 000 ton/år, men transporterna minskar påtagligt mellan tidigare tillstånd och den nya ansökan. Till detta skall också beräknas, i den nya ansökan, införsel och transport av stora mängder entreprenadberg, schaktmassor, asfalt, betong, tegel och återvunnet halkbekämpningsmaterial. Rimligen måste detta medföra att antalet transporter ökar rejält i motsats till vad Bolaget anger i sin nya ansökan/komplettering. De bedömer att antalet transporter kommer att uppgå till ca 140 per dag. Vid 12-timmars drift innebär det ca en transport var 6:e minut, i stort sett non-stop trafik.

Till- och utfartsvägen från tåkten har en i dag mycket kraftig nedförslut mot tåkten och motsatt från tåkten. Vägsträckan från tåkten till högsta punkt på ut- och infartsvägen är ca 300 m. Nivån mellan högsta och lägsta punkt är ca 50 m. Den bullerstörning som lastbilar med full last och låg växel avger vid en sådan brant stigning är mycket störande för omgivningen. Återtransporter till tåkten med återvinningsmaterial är också störande pga. den kraftiga nedförsbacken. Flera fastigheter i Rannåsen har en placering som gör att de exponeras fritt, utan skyddande bergväggar, av buller från transportvägen.

Bolagets åtagande

I gällande tillstånd anger Bolaget att man kommer att genomföra besiktningar av fastigheter, murstockar och vattentäkter samt provtagning på vattentäkter. Inget av detta har utförts inom nuvarande tillstånd. Det enda som fungerat är vibrationsmätning av fastigheter men utan att någon redovisning har tillställts fastighetsägaren. Bolaget har visat bristande efterlevnad av kraven i tillståndet och att man nonchalerar närboendes miljö och hälsa.

I sin nya ansökan skriver Bolaget att man årligen skall ta prover på dricksvattnet och kontrollera grundvattennivån i bergborrade brunnar. Deras tilltro till att dessa löften kommer att efterlevas är obefintlig, då tidigare löften för att få till ett brytningstillstånd inte är uppfyllda och tillsyn i liten utsträckning har lett till att efterlevnaden har förbättrats. Varför uppmärksammas inte dessa brister hos tillsynsmyndigheten? De anser att mätningen av grundvattennivåer inte är tillförlitlig då lodning av djupet inte var möjlig i bergborrade brunnar p.g.a. pumparnas placering i borrhålen.

Lokaliseringsutredning och alternativ

Vid huvudförhandling har närboende framfört synpunkter beträffande tillgången till alternativa täkter och ifrågasatt behovet av tåkten i Rannåsen. Motsvarande täktmaterial kan hämtas från andra täkter i området.

HF och DS yrkar, såvitt kan förstås, att Bolaget bör erbjuda en garanti på fullt ekonomiskt stöd i de fall då vattentillgången eller dess kvalitet försämras så att åtgärder behöver vidtas, inkluderande framtida underhåll av eventuell utrustning. Detta borde domstolen överväga att kräva vid eventuellt godkännande av Bolagets ansökan.

Som skäl till yrkandet anges följande. I bilagan utförd av Sweco redogörs det för att nivån på grundvattnet kan komma att sänkas till följd av verksamheten.

Enligt Swecos rapport är mätningar på mediandjupet på brunnarna i byn 85 meter, med den grundaste brunnen, på fastigheten Tanne 6:8, på 16 meter djup.

I Swecos resultat redovisas det att för de flesta bergborrade brunnar bedöms avsänkningen upp till 1 meter och att en bergborrad brunn kan ha en avsänkning på 5 meter.

I Swecos rapport beskrivs det att risk finns ansluten till olycka, maskinhaveri och ovarsam hantering av förorenade ämnen.

Med bland annat ovan nämnda argument i beaktande skulle de gärna se att ansökan inkluderar en garanti på fullt ekonomiskt stöd/ersättning vid de fall där vattentillgången eller kvaliteten på vattnet i enskild brunn försämras till den grad, försvinner helt eller att vattnets kvalitet försämras, så att detta behöver åtgärdas. Åtgärder kan vara till exempel att det behöver borraras, installeras reningsutrustning med därtill framtida underhåll och utbyte av denna över tid. I sådana och liknande fall anser de att Bolaget bör vara ekonomiskt skyldiga. Enligt Swecos rapport beskrivs sannolikheten att vattentillgången försämras, försvinner eller att dess kvalitet i enskild brunn påverkas negativt som relativt låg. Detta borde bidra till att Bolaget utan problem skulle kunna erbjuda en sådan garanti på fullt ekonomiskt stöd vid fall då vattentillgången eller dess kvalitet påverkas till den grad att åtgärder behövs. För invånare i byn Rannåsen skulle detta vara en stor trygghet.

ALE och RE samt RA och AG har framfört följande synpunkter.

L-E delar dricksvattenbrunn med fastigheten T enligt servitut. Brunnen är en grävd stensatt brunn förmodligen färdigställd på 1950-talet. De har en energibrunn (bergvärme borrhå till 200 m) som färdigställdes 27/11 2015 som är placerad på deras tomt. Den är tillkommen efter att Bolaget gjorde brunnsinventeringarna i MKB:n.

Som boende i Rannåsen och ägare till två av de fastigheter som i Bolagets ansökan bedöms påverkas av den sänkta grundvattennivån känner de sig inte trygga med de mätningar som hittills gjorts av vattennivåer mm samt beskrivningen av påverkan på deras brunn som finns i NCC:s ansökan inkl. MKB.

De vill särskilt peka på följande förhållanden för domstolen:

1. Deras gemensamma grävda brunn, förmodligen färdigställd på 1950-talet, (brunn nr 7 i Tabell 1 s. 8 Sweco Hydrogeologisk beskrivning) bedöms få en avsänkning på 0,5 meter, vilket bedöms "vara mycket litet". För det första vill de påpeka att brunnen försörjer två permanenta fastigheter med totalt 8 personer i hushållen, vilket inte framkommer tydligt i bedömningen. Belastningen på brunnen är således redan hög idag, vilket gör att även en mycket liten sänkning kan få stora konsekvenser.
2. Mätningen i deras brunn är heller inte komplett, varken djup eller brunnsbotten, m ö h, finns med.
3. De ställer sig frågande till vad "avsänkning 0,5 meter" betyder? Liknande bedömningar görs i Swecos rapport på de övriga 4 brunnar som berörs, dessa är alla borrhå. 0,5 meter sänkning på en brunn med 1,5 meter i diameter är väl inte samma sak som samma sänkning i meter på ett borrhål med ca 40 cm i diameter? De vet

inte brunnens kapacitet i dag (l/s), men ser att en sådan stor sänkning som mycket riskabel.

4. Enligt Bolagets ansökan punkt 10.5 s. 11 kommer den ansökta verksamheten få begränsad påverkan på vattenförhållandena, heller inga skador på allmänna eller enskilda intressen till följd av verksamheten. De anser inte att MKB:n tillräckligt tydligt beskriver grundvattensänkningens konsekvenser på enskilda brunnar eller beskriver med tydlighet hur De kommer att kompenseras om negativa konsekvenser uppkommer.

BOLAGETS BEMÖTANDE AV INKOMNA YTTRANDEN

Länsstyrelsen

Luftstöt våg och vibrationer

Länsstyrelsen anser att det standardvillkor avseende vibrationer och luftstöt vågor som används av miljöprövningsdelegationen ska föreskrivas, vilket bland annat innebär att aktuella värden uttrycks som begränsningsvärden istället för riktvärden.

Som framgår av avsnitt 10.3, tabell 1, i MKB:n har nu gällande riktvärden innehållits med god marginal, i synnerhet vad gäller luftstöt vågor. I fråga om luftstöt vågor kan förväntas att dessa värden bibehålls eller minskas ytterligare vid djupare brytningsnivå i takten. I fråga om vibrationer kan emellertid inte motsvarande slutsatser dras då vibrationernas fortplantning beror på förhållandena i berggrunden.

Säkerhet

Bolaget har vid beräkningen av säkerhetens storlek utgått från förutsättningen att inga byggnader förekommer inom täktområdet samt att efterbehandling sker genom vattenfyllnad. Med hänsyn till att så inte nödvändigtvis kommer bli fallet godtar Bolaget att länsstyrelsens förslag på säkerhet om 1 200 000 kr föreskrivs för tillståndet.

Östersunds kommun, Miljö- och samhällsnämnden**Villkorsfrågor**

Kommunen anser att villkor om ljudnivåmätningar för att kontrollera bullernivåer vid full drift av anläggningen samt för vibrationer och luftstötvtåg ska fastställas i ett tillstånd.

Bolaget har föreslagit villkor för buller såväl som för vibrationer och luftstötvtåg. Dessa villkor är bindande för verksamheten och avses följas upp genom ett kontrollprogram. Det saknas därmed skäl att föreskriva om uppföljning genom ett särskilt villkor, vilket snarare riskerar att på ett onödigt sätt låsa utformningen av egenkontrollen. Bolaget avser att utföra kontrollen av ljudnivåerna i form av mätning eller närfältsmätningar och beräkningar, och såvitt avser vibrationer och luftstötvtåg på det sätt som framgår av ovan angivet villkor samt de standarder som villkoret hänvisar till.

Kommunen anser vidare att villkor ska finnas om att Bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndet tas i bruk och att förslag till kontrollprogram för godkännande ska ges in senast 3 månader efter att så skett samt att det av kontrollprogrammet ska framgå hur Bolaget avser att kontrollera att samtliga villkor klaras.

Bolaget har inget att erinra mot kommunens synpunkter och föreslår följande omformulerade villkor:

13. Bolaget ska anmäla till tillsynsmyndigheten innan tillståndet tas i anspråk. Förslag på kontrollprogram för verksamheten ska lämnas in till tillsynsmyndigheten senast tre månader efter det att tillståndet har tagits i anspråk.

Verksamhetstider

Kommunens inställning förstås som att man anser att arbetstider för verksamheten ska fastställas till kl. 6.00-18.00 vardagar, men att det ska finnas en möjlighet för tillsynsmyndigheten att medge utökade arbetstider.

Bolagets förslag till villkor grundar sig på uppfattningen att det inte kan anses motiverat att begränsa arbetstiden vid den aktuella tåkten när det är fråga om icke störande verksamhet. Det kan exempelvis vara fråga om utlastning via transportvägen, som är väl lokaliserad i förhållande till bostadsbebyggelsen. Den verksamhet som dock framför allt är angelägen att periodvis kunna bedriva kvällstid är krossning, som sker kampanjvis med inhyrd utrustning och personal. Med hänsyn till krossens placering på täktbotten föreligger en god bullerdämpning i förhållande till bostäder.

För att tillmötesgå kommunens önskemål godtar Bolaget att justera föreslaget villkor så att godkännande ska inhämtas i förväg från tillsynsmyndigheten för de tillfällen då verksamhet behöver ske utanför föreskrivna arbetstider. Detta möjliggör då även kampanjvis krossning om sådan bedöms kunna ske utan orimliga störningar för omgivningen.

Damning

Kommunen anser att det ska finnas utrustning för dammbekämpning "i själva tåkten och inte bara för transportvägar".

Bolaget har föreslagit ett villkor nr 7 som anger att dammbekämpning avser verksamhetsområdet samt verksamhetens samtliga moment vilket torde tillgodose kommunens önskemål.

Påverkan på grund- och ytvatten

Kommunen anser att grundvattennivåer ska mätas i närliggande brunnar och att vattenprover tas minst en gång per år och att detta ska föreskrivas i villkor.

Bolaget har angivit att ett kontrollprogram kommer att tas fram och redovisas för tillsynsmyndigheten, jfr villkorsförslag 13. I kontrollprogrammet avser Bolaget att genomföra de kontroller som redovisas i den hydrogeologiska utredningen (Bilaga C5 till ansökan (rev 16-09-29), avsnitt 6.1, vilket innebär etablering av två nya

grundvattenrör väster om tälten samt mätningar av grundvattennivåer i dessa och befintliga angivna brunnar två gånger per år samt vattenprov en gång per år. Vid behov etableras även kontinuerlig mätning. Avsikten är att samråda med tillsynsmyndigheten i fråga om behov och utformning av kontrollerna.

Vidare anser nämnden att provtagning bör ske av utgående vatten från damm samt att antalet prover och parametrar bör fastställas i villkor samt även utsläppsnivåer för att underlätta tillsyn.

Som framgår av den hydrogeologiska utredningen är det främst utsläpp av kväve som kan förekomma i förhöjda nivåer från bergtäktverksamheter eftersom kväverester kan förekomma på stenmaterialet efter loss hållning. Större delen av detta kväve lakas emellertid inte ut till recipienten utan samlas i finfraktionerna i krossprodukterna och följer med materialet ut till slutanvändning. Det bedöms att ca 10 % lakar ut och når recipienten. Kvävetransporten i recipienten är idag cirka 1,7 ton per år vilket kan ställas i relation till tälstens beräknade tillskott av ca 24 kg per år. Tälten skulle således ge ett tillskott av 0,7 % vilket får anses försumbart.

Utsläppet leds från sedimentationsdammen via ett skogsområde och våtmark till recipienten. Den framtida ansökta avledningen uppgår till knappt det dubbla flödet i förhållande till dagsläget, d.v.s. ca 2 l/s. Bolaget åtar sig att inkludera ett åtagande om provtagning av utgående vatten från sedimentationsdammen, se avsnitt 6.2 i den hydrogeologiska utredningen, vilket innebär provtagning minst en gång per år och med den analysomfattning som angivits. Provtagningen syftar i första hand till att säkerställa funktionen av sedimentationsdammen, men kan också ses som en kontroll av kvävehalten i utgående vatten. Enligt Bolagets uppfattning saknas dock, med anledning av det begränsade utsläpp det är fråga om, skäl att föreskriva villkor om begränsningsvärden för utsläppet. Skulle förhöjda värden noteras föreslås istället att tillsynsmyndigheten ges befogenhet att agera inom ramen för tillsynen.

Efterbehandling

Tillståndet bör enligt kommunen reglera att en slutlig efterbehandlingsplan ska lämnas till tillsynsmyndigheten för godkännande i god tid innan verksamheten avslutas och efterbehandlingsåtgärder vara slutförda senast vid tillståndstidens utgång. När efterbehandlingen är klar ska detta anmälas till tillsynsmyndigheten.

Bolaget har på en övergripande nivå redovisat alternativa förslag till efterbehandlingsåtgärder i den tekniska beskrivningen och förordar en successiv efterbehandling där täktens slänter ges en lämplig lutning genom sprängning eller påförande av rena massor. Med hänsyn till tillståndstiden anser emellertid Bolaget inte att det är lämpligt att redan i tillståndet fastställa slutlig utformning av området efter avslutad verksamhet utan föreslår istället att frågan delegeras till tillsynsmyndigheten. För att möjliggöra en successiv efterbehandling önskar emellertid Bolaget möjlighet att ta in rena schaktmassor till täkten för att använda dessa för viss efterbehandling av slänter i den närmare omfattning och utformning som fastställs i samråd med tillsynsmyndigheten. Bolaget anser inte att det finns skäl att föreskriva i villkor att efterbehandlingen ska vara färdigställd inom tillståndstiden med hänsyn till att brytning planeras fram till utgången av tillståndstiden. I tidigare justerat villkorsförslag 12 har angivits att en successiv efterbehandling ska eftersträvas och att en slutlig efterbehandlingsplan ska ges in senast tre år före slutbrytning samt att efterbehandlingen ska vara färdigställd senast två år efter tillståndstidens utgång. Villkoret justeras ytterligare så att det föreskrivs att efterbehandlingen ska ske i samråd med tillsynsmyndigheten och det kompletteras även med ett förslag till bemyndigande, se yrkanden ovan.

Yttrande från närboende (aktbil 19 och 24)***Påverkan på yt- och grundvattenförhållanden***

Från närboende framförs oro över påverkan på dricksvattenbrunnar och energianläggningar och det upplyses om två ytterligare brunnar som tillkommit sedan brunnsinventeringen 2015.

Bolaget har genomfört en hydrogeologisk utredning för att utreda påverkan på kringliggande brunnar vid maximalt täkt djup och utredningen utgår även i övrigt från konservativa antaganden, d.v.s. påverkan på brunnarna överskattas. Berget har antagits vara sprickigt, vilket troligtvis inte är fallet då bergarterna i området är metamorfa och sannolikt relativt täta. Beräkningarna har också gjorts för lägsta täktbotten, vilket motsvarar en situation som ligger flera år framåt i tiden. Avsänkningen ska i verkligheten ske gradvis och påverkan på enskilda brunnarna sannolikt inte ska ske förrän den lägsta täktbottennivån har nåtts. Hittills har de brunnar som är belägna i närområdet inte påverkats av den tillståndsgivna täktverksamheten.

Den bedömning om påverkan med 0,5 m på vissa brunnar är således ett värsta fall och det bedöms inte som sannolikt att det inträffar. Vattenverksamheten medför dock en möjlig risk för kapacitetsminskning för i dagsläget sex brunnar när täktbotten når sin lägsta tillståndsgivna nivå. Som verksamhetsutövare har Bolaget ett ansvar för att kontrollera och kompensera eventuell skada. Om skada kan konstateras kommer således Bolaget att ersätta eller åtgärda skadade brunnar, så att en av verksamheten opåverkad brunnskapacitet bibehålls.

Ett kontrollprogram kommer att upprättats, i enlighet med vad som beskrivits ovan, med provtagning av vissa brunnar och rapportering till tillsynsmyndigheten. I den mån eventuella ytterligare brunnar tillkommer i närområdet informeras lämpligen verksamhetsutövaren om detta så att även dessa kan inkluderas i kontrollprogrammet.

I fråga om utsläpp av vatten från sedimentationsdammen har Bolaget ovan redogjort för de mycket låga halter av föroreningar och kväve som vattnet innehåller. Det saknas skäl att anta att utsläppet bidrar till påverkan på naturvärden i området.

Arbetstider och bullerstörningar

Skälet till att arbetstiden justerats har redovisats i tidigare handlingar och beror på justerade riktlinjer från Naturvårdsverket rörande buller samt att det är önskvärt för

Bolaget med ökad flexibilitet och möjlighet att påbörja utlastning något tidigare dagtid vardagar. Bullerutredningen visar att etablerade bullernivåer med marginal innehålls vid kringliggande bostäder. Under åtminstone de senaste fem årens drift av verksamheten har Bolaget inte mottagit några klagomål på buller från verksamheten.

Övrigt

Bullerutredningen grundas på antagandet att transportrörelserna under ett normalår med 150 000 ton krossat material uppgår till ca 25 tunga transporter från täktområdet varje arbetsdag, d.v.s. 50 transportrörelser. Scenariot med 70 transportrörelser inkluderar även en bedömning av återvinningsverksamhetens transporter. De massor som ska föras in för efterbehandling kommer i huvudsak att komma in på returtransport från utkört ballastmaterial vilket innebär att dessa transportrörelser ingår i det beräknade antalet transporter. En maximal produktion på 300 000 ton skulle innebära ca 50 uttransporter varje dag d.v.s. 100 transportrörelser.

Ökningen från bullerutredningens antagande om 70 transportrörelser till totalt 100 transportrörelser eller något fler innebär emellertid endast en marginell höjning av ekvivalentnivån eftersom lastbilarna har en låg hastighet i täktområdet. Transportvägen är vidare väl lokaliserad i förhållande till bebyggelsen och Bolaget klarar fortfarande att innehålla föreslagna ljudnivåer.

Såvitt avser damning är detta i första hand ett arbetsmiljöproblem och det finns redan av den anledningen ett intresse från Bolagets sida att begränsa damningen inom verksamhetsområdet. Inga klagomål på damning har såvitt känt förekommit historiskt. Under sommarhalvåret sker dammbekämpning regelbundet med vattenbegjutning på traditionellt sätt. Däremot är detta inte möjligt under vintertid och under denna period finns således ökad risk för damning.

Frågan om villkor för vibrationer och luftstötvtåg har kommenterats ovan. Det föreligger inte några skäl att anta att risken för luftstötvtåg eller vibrationer skulle öka genom en utökad verksamhet.

DOMSKÄL

Mark- och miljödomstolen har avgjort målet efter huvudförhandling och syn.

Allmänt

Målet avser prövning enligt miljöbalken av fortsatt och utvidgad verksamhet i en bergtäkt. Verksamheten, som har bedrivits på platsen under lång tid, avser bl.a. brytning, krossning, sortering, transporter, införsel och återvinning av rena massor samt vattenverksamhet. Den sistnämnda omfattar bortledning av grundvatten från täkten för att möjliggöra brytning av berg under nuvarande grundvattennivå.

Inför den avvägning som ska ske enligt 2 kap.7 § miljöbalken och mot bakgrund av vad som anförts och i övrigt framkommit i målet finner mark- och miljödomstolen anledning att särskilt behandla frågor om

- buller och damning från verksamhet inom täktområdet och från trafik,
- vibrationer och tryckluftsvågor från sprängning i täkten,
- påverkan på grundvatten
- utsläpp till vatten från sedimentationsdamm,

De delar av verksamheten, inklusive försiktighetsmått, som inte behandlas i dessa domskäl har av domstolen betraktats som okontroversiella i målet, d.v.s. de omfattas inte av skilda uppfattningar mellan dem som yttrat sig i målet och föranleder inte heller särskilda överväganden av miljödomstolen.

Utöver vad som nämnts ovan behandlas fråga om ställande av säkerhet för kommande efterbehandling av täktområdet.

Tillåtlighet m.m.

Till ansökan fogad miljökonsekvensbeskrivning uppfyller enligt domstolen de krav som följer av 6 kap. 7 § miljöbalken och ska därför godkännas.

Bolaget har visat att man har rådighet över det vattenområde som omfattas av den planerade vattenverksamheten.

Täktens verksamhetsområde är i sin helhet beläget i Östersunds kommun. Verksamhetsområdet omfattas inte av någon detaljplan och inte heller utgör markanvändningsrekommendationer i kommunens översiktsplan skäl att avslå ansökan. I gällande översiktsplan, ÖP 2040, är området markerat som täkt och som VA-riskområde. Bolaget har i miljökonsekvensbeskrivningen inte kommenterat uppgiften om VA-riskområde. Frågan har inte heller aktualiserats av någon annan i målet. Det förhållandet att täkten omgärdas av Rannåsens naturreservat och ligger inom ett större influensområde för försvarsmaktens riksintresseområde utgör inte hinder för ansökt verksamhets tillåtlighet. Närboende har med hänvisning till närheten till bostadsbebyggelse anfört att täktens lokalisering är olämplig. Det har även framförts att behovet av täktmaterial kan tillgodoses genom att utnyttja befintliga täkter i närområdet. I den delen anser mark- och miljödomstolen att den aktuella lokaliseringen, med korta avstånd till kunder i anslutning till Östersunds tätort utgör en positiv aspekt som ska vägas mot de eventuella nackdelar som närheten till bebyggelsen innebär. Att utnyttja en befintlig täkt är också en från resurshushållningssynpunkt positiv förutsättning. Slutsatsen blir att verksamheten och dess lokalisering, med beaktande av de villkor som föreskrivs i tillståndsdomen, bedöms uppfylla miljöbalkens krav.

Övriga aspekter som kan påverka tillåtligheten av ansökt täktverksamhet, såsom buller, påverkan på vattenförhållanden är inte av sådan dignitet att de utgör hinder för täktverksamheten. De föranleder emellertid överväganden om begränsningar och försiktighetsmått, se nedan.

Förutsättningarna för de bedömningar som ligger till grund för domstolens ställningstaganden i denna dom i fråga om miljöpåverkan, efterfrågan på material och hushållning med naturresurser samt behovet av begränsningar och försiktighetsmått är sådana som förändras med tiden. Detta tillstånds giltighet i tid ska därför, i enlighet med grundregeln i 22 kap 25 § 1, begränsas till högst 20 år.

Mot denna bakgrund finner mark- och miljödomstolen att ansökt tillstånd kan medges med de begränsningar och försiktighetsmått inklusive villkor som följer av denna dom. Eftersom nu aktuell prövning avser fortsatt verksamhet i ett område som redan är kraftigt påverkat av tidigare täktverksamhet och eftersom den ansökta verksamheten med de begränsningar och försiktighetsmått som meddelas i denna dom inte riskerar att medföra oacceptabla eller irreversibla skador finner domstolen skäl att medge att tillståndet får tas i anspråk utan hinder av att det inte vunnit laga kraft. Det får emellertid inte tas i anspråk förrän ställd säkerhet godkänts.

Rådighet

Sökanden har den rådighet som krävs enligt 2 kap. 1 och 4 §§ lagen med särskilda bestämmelser om vattenverksamhet.

Villkor m.m.

Buller och tider för verksamhetens bedrivande

Avståndet till närmaste bostad uppgår till ca 150 meter. Inom en radie av 1 km finns ca 25 bostadshus. Närboende har framfört klagomål på buller och även uttryckt oro för att bullerstörningar från verksamheten inklusive transporterna till och från tåkten kommer att öka i och med den nu ansökta verksamheten. Utredningen i målet visar att buller från verksamheten inklusive transporter inom täktområdet och transporter till och från tåkten kommer att innebära lägre ljudnivåer än de begränsningsvärden som framgår av villkor 5. Beräkningar av ljudutbredning har gjorts med tillämpning av vedertagna metoder och det finns ingen anledning att ifrågasätta de slutsatser som framgår av utredningen. Under dessa förutsättningar bedöms inte ljudet från verksamheten medföra bullerstörningar utöver vad som rimligen får tålas av omgivning. Bolaget kan vid behov styra verksamheten och vidta andra åtgärder så

att bullernivåerna hålls inom de ramar som ges av villkoret, bl.a. genom att tillse att inte flera bullrande aktiviteter pågår samtidigt samt genom att vidta bullerdämpande åtgärder genom t.ex. placering av materialupplag som avskärmning. I den delen har Bolaget i samband med huvudförhandling åtagit sig att anlägga en bullervall i upplagsområdet som ligger i den sydvästra delen av täktområdet i riktning mot bostadsbebyggelsen. Domstolen delegerar till tillsynsmyndigheten frågan om anläggande och närmare utformning av bullervallen.

Risken för bullerstörningar och andra olägenheter påverkas också av arbetstider i takten. I den delen har bolaget åtagit sig tidsbegränsning enligt villkor 6 vilket domstolen bedömer vara tillräckligt för att begränsa bullerstörningar. Domstolen anser att utökade arbetstider får medges när särskilda behov föreligger. Tillsynsmyndigheten bemyndigas att medge sådan utökning av arbetstiderna.

Vibrationer och luftstöt våg

I syfte att minimera risken för skador vid sprängning avser bolaget att tillämpa riktvärden enligt Svensk Standard SS 460 48 66 och SS 02 52 10 (riktvärden för sprängningsinducerade vibrationer i byggnader respektive riktvärden för sprängningsinducerade luftstöt vågor i byggnader). Mark- och miljödomstolen finner att angivna standarder har nyttjats under lång tid för alla slags sprängningsarbeten och finner dem lämpliga även för denna verksamhet. Vad Bolaget har redovisat ger vid handen att vibrationer och luftstöt vågor orsakade av sprängning i takten kan hållas inom de villkor som ges i denna dom genom anpassning av den samverkande laddningen. Bolaget har i sammanhanget redovisat att de kontrollmätningar som genomförts tidigare inte inneburit några överskridanden av de nivåer som framgår av villkor 7. Mark- och miljödomstolen bedömer att angivna nivåer inte innebär risk för skador på närliggande bostadsbebyggelse.

Påverkan på grundvattennivån

Bolaget har utfört omfattande hydrogeologiska utredningar avseende hur planerade åtgärder kommer att påverka grundvattenförhållandena vid maximalt täkt djup. Såsom framgår av underlaget utgår beräkningarna från konservativa antaganden

vilket innebär att beräknad påverkan sannolikt är större än den framtida vatten-avsänkningen. Resultaten av utredningarna visar sammantaget att grundvatten-avsänkningen i influensområdet inte befaras medföra risk för störningar i närliggande brunnar.

Avledande av ytvatten och grundvatten

Mot bakgrund av vad Bolaget åtagit sig i fråga om rening av vatten (sedimentering) före utsläpp till omgivningen bedömer domstolen att utsläpp av ytvatten och grundvatten från takten inte riskerar att medföra att status hos aktuella ytvatten-förekomster försämras eller att uppnåendet av god status försvåras. En förutsättning för detta är att sedimenteringsdammen utformas såsom Bolaget angivit och i övrigt sköts och underhålls så att avskiljning av föroreningar blir så god som möjligt. För att säkerställa att så sker ska tillsynsmyndigheten meddela villkor med eventuella begränsningsvärden för reningsanordningens funktion och för utsläpp av föroreningar.

Iakttagelser i samband med syn

Mark- och miljödomstolen har i samband med syn inspekterat verksamheten samt närliggande fastigheter och sedimentationsdamm. Domstolen finner med anledning av synen ingen anledning att ifrågasätta verksamhetens tillåtlighet.

Kontrollfrågor

Mark- och miljödomstolen har inte i detalj tagit ställning till den kontroll av verksamhet, utsläpp och miljöpåverkan som kan komma att erfordras vid verksamheten. Villkor för kontroll, i enlighet med 22 kap. 25 § 3 p. miljöbalken, är frågor av sådan karaktär som tillsynsmyndigheten är bäst lämpad att besluta om. Tillsynsmyndigheten ges rätten att fastställa villkor om besiktning och kontroll, såsom utsläppskontroll med angivande av mätmetod, mätfrekvens och utvärderingsmetod. Kontrollens syfte ska vara att följa parametrar av betydelse för efterlevnaden av detta tillstånd samt att följa upp de effekter och konsekvenser av verksamheten som beskrivits i miljökonsekvensbeskrivningen. Som underlag härför ska bolaget åläggas att inge förslag till kontrollprogram. Ett förslag till kontrollprogram ska

skickas till tillsynsmyndigheten i enlighet med villkor 13. Programmet ska därefter anpassas till vad tillsynsmyndigheten finner motiverat och beslutar. I den delen får också beslutas om eventuellt behov av nya grundvattenrör som behövs för kontrollverksamheten.

Eftersom närboende dels framfört klagomål på olägenheter (buller, damning, vibrationer, luftstötar m.m.) dels uttryckt oro över ökad risk för olägenheter är det viktigt att kontrollprogrammet utformas så att närboende får god inblick i resultatet av kontrollverksamheten. Närboende har i den delen också vittnat om bristande kommunikation med bolaget. Öppen och transparent dialog mellan verksamhetsutövare och i detta fall närboende samt även tillsynsmyndigheten anser domstolen utgöra en förutsättning för möjligheten att begränsa risken för störningar. Ansvar för dialog ligger i första hand hos Bolaget, som också i samband med huvudförhandling har åtagit sig att löpande informera om resultaten av kontrollen till närboende. Hur detta ska genomföras bör lämpligen ske efter samråd med närboende och också ingå som en del i kontrollprogrammet.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga 2 (DV425)

Överklagande senast den 13 juli 2017. Prövningstillstånd krävs.

På mark- och miljödomstolens vägnar

Lars-Göran Bennmarker

I domstolens avgörande har deltagit chefsrådmannen Lars-Göran Bennmarker, ordförande, och tekniska rådet Lars-Gunnar Sjölund samt de särskilda ledamöterna Thure Mårtenson och Bengt Marsh.